

Uloga fondova Europske unije u poticanju poduzetništva u Republici Hrvatskoj

Ovčar, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:211:139886>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerađivanja 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-03**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Katarina Ovčar

**ULOGA FONDOVA EUROPSKE UNIJE U
POTICANJU PODUZETNIŠTVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Varaždin, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Katarina Ovčar

Studij: Ekonomika poduzetništva

ULOGA FONDOVA EUROPSKE UNIJE U POTICANJU
PODUZETNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

DIPLOMSKI RAD

Mentorica:

Dr. sc. Tamara Šmaguc

Varaždin, lipanj 2022.

Katarina Ovčar

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam se koristila drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Prvi dio rada obuhvatit će detaljan opis fondova Europske unije i instrumenata kojima Europska unija financira razvoj malih i srednjih poduzeća. Nadalje, pružit će se pregled raspodjele alokacije iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku u razdoblju od 2021. – 2027. godine te će se ista usporediti s alokacijom ESI fondova za razdoblje od 2014.- 2020. godine. Nastavak rada donijet će prikaz odnosa planiranih, ugovorenih i isplaćenih sredstava iz ESI fondova u promatranim razdobljima. Također, obuhvatit će se pregled dobre prakse u Republici Hrvatskoj u korištenju sredstava iz EU fondova. Drugi dio rada obuhvatit će obradu teme na bazi primarnih podataka prikupljenih intervjuiima. Primjenom tehnike intervjua iz perspektive poduzetnika će se ispitati kompleksnost pripreme projektne prijave za apliciranje na europske natječaje, prateće administrativne prepreke i vremenska zahtjevnost administrativnog dijela procesa pripreme i provedbe projekta. Također će se ispitati potreba i sklonost poduzetnika korištenju konzultantskih usluga u ovim procesima.

Ključne riječi: Europska unija, EU fondovi, ESI fondovi, programi Europske unije, poduzetništvo u Republici Hrvatskoj, financiranje malih i srednjih poduzeća, financije Europske unije

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Problem istraživanja	1
1.2. Ciljevi i svrha istraživanja.....	1
1.3. Metode istraživanja.....	2
1.4. Struktura rada.....	2
2. Institucije Europske unije	4
2.1. Europsko vijeće	4
2.2. Vijeće Europske unije.....	5
2.3. Europski parlament	6
2.4. Europska komisija	7
3. Fondovi i programi Europske unije u kontekstu poduzetništva	9
3.1. Financije Europske unije.....	9
3.1.1. Proračun Europske unije	9
3.1.2. Višegodišnji financijski okvir Europske unije.....	11
3.2. Fondovi Europske unije.....	12
3.2.1. Europski fond za regionalni razvoj.....	13
3.2.2. Europski socijalni fond plus.....	13
3.2.3. Kohezijski fond	14
3.2.4. Fond za pravednu tranziciju	15
3.2.5. Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu	15
3.2.6. Fond za unutarnju sigurnost.....	16
3.2.7. Fond za azil, migracije i integraciju	16
3.3. Programi Europske unije za financiranje poduzetništva.....	17
3.3.1. Obzor Europa	18
3.3.2. Program jedinstvenog tržišta (engl. <i>Single Market Programme</i>).....	21
4. Financiranje poduzetnika iz programa i fondova Europske unije	22

4.1. Politika Europske unije za poticanje poduzetništva.....	22
4.1.1. Lisabonska strategija	23
4.1.2. Europska povelja o malim i srednjim poduzećima	24
4.1.3. Akcijski plan za poduzetništvo	25
4.2. Poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Europskoj uniji.....	26
4.3. Kategorije korisnika sredstava iz fondova i programa Europske unije	27
4.4. Vrste projekata koji se financiraju iz fondova i programa Europske unije i nužni elementi projekta.....	29
4.5. Načini upravljanja sredstvima EU-a.....	32
4.6. Instrumenti financiranja poduzetništva	33
4.6.1. Bespovratna sredstva	33
4.6.2. Financijski instrumenti	33
4.6.3. Subvencije.....	34
<i>5. Iskorištenost sredstava iz fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj.....</i>	<i>35</i>
5.1. Europska unija i Republika Hrvatska.....	35
5.2. Iznos alokacije sredstava iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku	36
5.2. Usporedba iskorištenosti sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj po vremenskim razdobljima.....	39
5.3. Usporedba iskorištenosti sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj i odabranim zemljama članicama Europske unije	41
<i>6. Proces pripreme projektne prijave i provedbe projekta financiranog iz Europskog fonda za regionalni razvoj na primjerima iz prakse.....</i>	<i>47</i>
6.1. Metodološki okvir istraživanja	47
6.2. Osnovni podaci o poduzećima i intervjuiranim osobama.....	48
6.3. Proces pripreme projektne prijave.....	49
6.4. Proces realizacije projekta.....	52
6.5. Implikacije za poduzetničku praksu.....	53
<i>7. Zaključak.....</i>	<i>54</i>

Literatura	55
Popis grafikona	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
Popis slika	60
Prilozi.....	61

1. Uvod

1.1. Problem istraživanja

Republika Hrvatska je od 2013. godine punopravna članica Europske unije. Samim time postala je država koja uplaćuje novčana sredstva u proračun Unije, ali ima mogućnost i dobivanja sredstava iz raznih fondova i programa. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju otvorene su nove mogućnosti financiranja pomoću kojih bi malo i srednje poduzetništvo moglo rasti i razvijati se. Iz tog razloga važno je razumjeti koje su sve mogućnosti za Hrvatsku kako bi se Hrvatska razvila u sektoru poduzetništva te kako bi se ostvarila dobrobit za sve građane Republike Hrvatske s obzirom da mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj imaju velik udio u ukupnom broju poduzeća. U ovom diplomskom radu glavni naglasak će biti na dostupnim novčanim sredstvima iz fondova i programa iz proračuna Europske unije. U budućnosti se očekuje znatan porast sredstava koja će biti na raspolaganju Republici Hrvatskoj od strane Europske unije u pogledu fondova i programa. Stoga, izrazito je važno da poduzetnici krenu u stvaranje internih kapaciteta za iskorištavanje financijskih prilika koje im se otvaraju kroz EU fondove i programe. Poduzetnici bi trebali znati što će se od njih očekivati kod prijave na projektni natječaj. Važno je već sada razmišljati o projektnim idejama, informirati se o načinu ispunjavanja detaljnih projektnih prijava te stvaranju partnerskih odnosa kako bi u budućnosti bili konkurentni za dobivanje sredstava iz proračuna Europske unije. Autorica ovog rada uvidjela je kako mali i srednji poduzetnici nisu dovoljno informirani o svim mogućnostima vanjskog financiranja te je to ujedno i motivacija za pisanje ovog diplomskog rada. Na primjerima iz prakse pokušat će se pobliže objasniti proces pripreme i provedbe projekta te ukazati na potencijalne pogreške kod ovog složenog procesa.

1.2. Ciljevi i svrha istraživanja

Cilj ovog diplomskog rada je dati uvid u vanjske mogućnosti financiranja malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj putem fondova i programa Europske unije, teorijski ih objasniti te opisati postupak prijave i dodjele sredstava iz fondova Europske unije. Nastojat će se prikazati i objasniti EU fondovi te prikazati njihova važnost za razvoj poduzetništva u Republici Hrvatskoj, ali i drugim članicama Europske unije. Nadalje, cilj je prikazati alokaciju i iskorištenost povučenih i iskorištenih sredstava iz fondova i programa te njihov utjecaj na razvoj poduzetništva, ali i cijelog gospodarstva u Republici Hrvatskoj te usporediti Republiku Hrvatsku s ostalim

europskim zemljama u pogledu povlačenja i iskorištenja sredstava na raspolaganju. Također, u ovom diplomskom radu nastoji se pobliže objasniti cijela konstrukcija procesa dodijele bespovratnih sredstava za male i srednje poduzetnike u Republici Hrvatskoj. Mnogi poduzetnici u Republici Hrvatskoj nisu upoznati s mogućnostima koje im se nude, stoga je svrha ovog rada ukazati na važnost poticanja malih i srednjih poduzeća putem fondova i programa Europske unije od strane države, ali i potaknuti sve poduzetnike da se više informiraju o mogućnostima koje im se pružaju putem bespovratnih sredstava i ulože više truda kod pripreme projektne dokumentacije. Svrha je čitatelje upoznati s financiranjem sredstvima EU-a. Ovaj diplomski rad je namijenjen i možebitnim korisnicima sredstava Europske unije. Putem ovog diplomskog rada budući korisnici sredstava mogu se upoznati s načinom na koji funkcionira financiranje sredstvima Europske unije, načinima upravljanja sredstvima te vrstama sredstava.

1.3. Metode istraživanja

Metoda istraživanja koja je korištena prilikom pisanja ovog diplomskog rada prvenstveno se odnose na metodu prikupljanja kojom autorica prikuplja svu prikladnu literaturu za izradu ovog rada. Literatura koja je korištena odnosi se na mnogobrojne izvore čiji je cilj podupiranje činjenica iznesenih u okviru ovog diplomskog rada. Korištene su knjige koje su povezane s ovom tematikom, znanstveni članci te internet stranice. Zatim, korištene su metode deskripcije, analize i sinteze te metoda dedukcije i indukcije. Prilikom pisanja diplomskog rada korištene su i informacije koje su dobivene putem provedenog intervjua.

1.4. Struktura rada

U skladu s postavljenim ciljevima i svrhom diplomskog rada, poglavlja su raspoređena na pet glavnih dijelova. Prvi dio rada daje teorijski pregled važnih institucija Europske unije te fondova i programa Europske unije u kontekstu poduzetništva. Prvo poglavlje ovog rada bazirano je institucijama Europske unije. Nakon toga slijedi poglavlje u kojem se nastoji pojasniti što su to fondovi i programi Europske unije i koje vrste fondova i programa postoje. Četvrti dio rada govori o politici Europske unije u kontekstu poticanja poduzetništva, kategorijama poduzetnika koji mogu koristiti sredstva te vrstama projekta koji se mogu financirati iz fondova i programa. U ovom dijelu su opisani najvažniji dokumenti o poticanju poduzetništva. U petom dijelu dana je analiza iskorištenosti sredstava iz fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj. U petom dijelu grafički je prikazan iznos alokacije sredstava iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku. Zatim, prikazana je

usporedba Republike Hrvatske u odnosu na odabrane zemlje članice u pogledu raspoloživih sredstava po fondovima za proračunsko razdoblje od 2014. do 2022. godine. Šesti dio rada obuhvaća obradu teme na bazi primarnih podataka prikupljenih intervjuima s poduzetnicima koji su dobili na raspolaganje sredstva iz fondova Europske unije. Također, u drugom dijelu rada proveden je intervju s osobom koja radi na mjestu konzultantice za fondove Europske unije. U šestom dijelu rada navedena je metodologija istraživanja koja se koristila kod provedbe intervjua. Nadalje, prikazane su osnovne informacije o poduzećima i intervjuiranim osobama. Zatim, na primjeru poduzeća Mikronis d.o.o. i Zel-Cos d.o.o. objašnjen je proces pripreme projektne prijave, proces realizacije projekta te implikacije za poduzetničku praksu.

2. Institucije Europske unije

Europska unija je ekonomska i politička zajednica koju trenutno čini 27 zemalja Europe. Unija je udruženje država članica koje su dio svog suvereniteta prenijele na europske institucije kako bi se mogle donositi odluke u zajedničkom, europskom interesu. Europska unija ima institucionalni okvir čiji je cilj poticati njezine vrijednosti, zalagati se za njezine ciljeve, služiti njenim interesima, interesima njezinih građana i interesima država članica te osigurati koherentnost, učinkovitost i kontinuitet njezinih politika i djelovanja. Cjelokupna struktura Europske unije organizirana je tako da se stvore uvjeti u kojima će poduzetnici i gospodarski subjekti moći biti konkurentni pod istim uvjetima s ostatkom svijeta. Europska unija sastoji se od sedam institucija. Institucionalni ustroj Europske unije je jedinstven. Na čelu Europske uprave su četiri glavne institucije koje donose odluke. One zajedno određuju u kojem će se smjeru kretati politike Europske unije i imaju različite uloge u zakonodavstvu, a to su: Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće Europske unije i Europska komisija. Europskom parlamentu, Vijeću i Komisiji pomažu Gospodarski i socijalni odbor te Odbor regija, koji imaju savjetodavnu ulogu. Njihov rad dopunjuju i druge institucije i tijela, među kojima su: Sud Europske unije, Europska središnja banka i Europski revizorski sud. (Čepo, 2013, str. 108) Važno je razumjeti kako europske institucije funkcioniraju te na koji način koriste svoje ovlasti, stoga će u nastavku ovog poglavlja četiri najvažnije institucije biti pobliže objašnjene.

2.1. Europsko vijeće

Europsko vijeće Lisabonskim ugovorom postaje formalna institucija Europske unije. Europsko vijeće sastoji se od čelnika država ili vlada država članica Europske unije i predsjednika Europske komisije. Sastanci Europskog vijeća održavaju se četiri puta godišnje, a sastancima pristupaju predsjednik Europske komisije i predsjednik Europskog vijeća te Visoki predstavnik za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Predsjednik Europskog vijeća bira se na mandat od 2,5 godine, a njegova je uloga da priprema sjednice i osigura kontinuiran rad Europskog vijeća, potiče koheziju i konsenzus unutar Europskog vijeća i izvještava Europski parlament nakon svakog sastanka. Europsko vijeće određuje opće političko usmjerenje i prioritete Europske unije. Na sastancima Europskog vijeća čelnici zemalja EU sastaju se radi određivanja političkog programa. Nadležnost Europskog vijeća sastoji se u tome da odlučuje o općem usmjerenju i političkim prioritetima Europske unije, ali ne donosi zakonodavstvo. Članovi Europskog vijeća odluke donose konsenzusom ili kvalificiranom većinom, a iznimno jednoglasno. Iako Europsko vijeće

nema formalnu ulogu u zakonodavnom procesu, ono je najutjecajnije tijelo u procesu odlučivanja u Uniji. Europskim vijećem predsjedava država koja u šestomjesečnom razdoblju vodi Uniju. Političke odluke Europskog vijeća moraju proći standardnu zakonodavnu proceduru, koja uključuje Europsku komisiju, Vijeće EU i Europski parlament. (Kersan-Škabić, 2015, str. 87) Glavna zadaća Europskog vijeća je postavljanje općih okvira djelovanja na europskoj razini. Ono donosi zaključke o potrebama izmjena ili otpočinjanja političkog djelovanja o određenom pitanju, koje upućuju Vijeću, odnosno Europskoj komisiji. Te smjernice tiču se pitanja Ekonomske i monetarne unije, eura, proširenja Europske unije i slično. Europsko vijeće utječe na europski integracijski proces davanjem političke podrške odabranom razvojnom pravcu integracije, postavljanjem prioriteta djelovanja na europskoj razini i rješavanjem nesporazuma koji povremeno nastaju između država članica. (Čepo, 2013, str. 111)

2.2. Vijeće Europske unije

Vijeće Europske unije, poznato kao Vijeće ministara ili skraćeno Vijeće predstavlja pojedinačne države članice. Vijeće Europske unije, uz Europski parlament je glavno tijelo u EU koje donosi odluke, a njegovo sjedište je u Bruxellesu i Luksemburgu. Vijeće se sastoji od ministara zemalja članica, a svakih šest mjeseci mijenja se država koja predsjedava Vijećem. Zemlja koja predsjedava saziva sastanke i predlaže tematiku sastanka i vodi sastanke Vijeća EU-a. Ono pregovara o zakonodavstvu i donosi ga zajedno s Europskim parlamentom na temelju prijedloga Europske komisije. Koordinira politike država članica EU te razvija vanjsku i sigurnosnu politiku na temelju smjernica Europskog vijeća. Sklapa sporazume između Europske unije i drugih država ili međunarodnih organizacija te donosi godišnji financijski proračun zajedno s Europskim parlamentom. (Kersan - Škabić, 2015) Vijeće Europske unije je glavna zakonodavna institucija Europske unije, pa svaki zakonodavni dokument mora biti usvojen na Vijeću EU. Glavni zadatak Vijeća je usvajanje novih propisa koji se odnose na primjenu osnivačkih ugovora, ali i mjera koje se odnose na proračun EU, te na međunarodne sporazume u koje je uključen EU. Vijeće EU također je nadležno i za koordinaciju ekonomske politike država članica u kontekstu Ekonomske i monetarne unije. (Kesner-Škreb, 2007) Odluke se mogu donijeti jednoglasno, kvalificiranom većinom ili običnom većinom. Oko 80% odluka donosi se kvalificiranom većinom pri čemu svaka zemlja članica nema jednak broj glasova, nego on ovisi o broju stanovnika te zemlje. Vijeću Europske unije u radu pomaže tijelo Odbor stalnih predstavnika koji priprema i usklađuje sjednice Vijeća, razmatra prijedloge zakonodavnih akata te izražava i brani nacionalne interese. (Kersan - Škabić, 2015, str. 85)

2.3. Europski parlament

Europski parlament je zakonodavno tijelo Europske unije. On zajedno s Vijećem izvršava zakonodavne i proračunske funkcije, izvršava funkcije političkog nadzora i savjetovanja kako je utvrđeno u Ugovorima te bira predsjednika Komisije. Plenarne sjednice održavaju se u Strasbourgu, a tajništvo se nalazi u Luksemburgu. Članovi Parlamenta izabiru se na direktnim izborima koji se provode u zemljama članicama svakih pet godina, a posljednji izbori održani su u svibnju 2019. godine. Broj članova Parlamenta razmjern je broju stanovnika država članica. Europski parlament ima tri glavna područja rada, a to su zakonodavno, nadzorno i proračunsko. Zakonodavno podrazumijeva da Europski parlament zajedno s Vijećem EU-a donosi propise Europske unije na temelju prijedloga Europske komisije, donosi odluke o međunarodnim sporazumima, donosi odluke o proširenjima te preispituje program rada Komisije i poziva Komisiju da predloži zakonodavne akte. Pod nadzornim ovlastima smatra se da Europski parlament provodi demokratski nadzor svih institucija Europske unije, izabire predsjednika Komisije i odobrava Komisiju kao tijelo, daje razrješnicu, odnosno odobrava izvršenje proračuna EU-a, razmatra predstavnike građana i pokreće istrage, raspravlja o monetarnoj politici s Europskom središnjom bankom, postavlja pitanja Komisiji i Vijeću te promatra izbore. Proračunske ovlasti podrazumijevaju da Europski parlament zajedno s Vijećem odlučuje o proračunu Europske unije te odobrava dugoročni proračun EU-a. Rad Parlamenta odvija se na dvije glavne razine a to su Odbori i Plenarne sjednice. Odbori su zaduženi za pripremu zakonodavstva. U Parlamentu djeluje 20 odbora i tri pododborna, a svaki se od njih bavi određenim područjem politike. Odbori razmatraju zakonodavne prijedloge, a zastupnici u Europskom parlamentu i klubovi zastupnika mogu predložiti izmjene ili odbacivanje prijedloga zakona. Glavno zaduženje Plenarne sjednice je donošenje zakonodavstva. Na Plenarnim sjednicama svi se zastupnici u Europskom parlamentu okupljaju radi konačnog glasovanja o zakonodavnom prijedlogu i predloženim izmjenama. Plenarne sjednice uglavnom se održavaju jednom mjesečno u Strasbourgu i traju četiri dana, no ponekad se sazivaju i dodatne sjednice u Bruxellesu. („Europska unija“, bez dat.) Članovi Europskog parlamenta podijeljeni su u sedam političkih grupacija. Najveće političke grupacije su Europski socijalisti i Europska pučka stranka. Svaka politička grupacija ima vlastitu unutarnju organizaciju, odnosno predsjednika, tajništvo i zaposlenike. Potrebno je imati minimalno 25 članova Parlamenta da bi se formirala politička grupacija i najmanje četvrtina zemalja članica mora biti zastupljena u grupi. Članovi Parlamenta smiju pripadati samo jednoj političkoj grupaciji,

no neki članovi ne pripadaju ni jednoj te su poznati kao nezavisni članovi. (Kersan - Škabić, 2015, str. 87)

2.4. Europska komisija

Europska komisija je političko tijelo koje predstavlja interese cijele EU, te čini središte institucijske strukture Unije. Uloga Europske komisije je da promiče opći interes EU-a predlaganjem i provođenjem zakonodavstva te provođenjem politika i izvršenjem proračuna. Europska komisija osnovana je 1958. godine, te je njeno sjedište u Bruxellesu gdje se povjerenici sastaju jednom tjedno radi prihvaćanja prijedloga, izrade dokumenata i razvoja prioritarnih politika. Predsjednica Europske komisije je Ursula von der Leyen. Europska komisija je politički neovisno izvršno tijelo, te je jedina odgovorna za izradu prijedloga za novo europsko zakonodavstvo te provodi odluke Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije. Ona ima tri glavne zadaće, a to su da predlaže novo zakonodavstvo, upravlja politikama i dodjeljuje financijska sredstva EU-a, te provodi zakonodavstvo Europske unije. Političko vodstvo Europske komisije čini tim od 27 povjerenika, po jedan iz svake države članice, a na njegovu čelu je predsjednik Komisije koji odlučuje tko je nadležan za određeno područje politike. ("Europska komisija", bez dat.) Članove Komisije predlažu zemlje članice iz redova političara, koji moraju biti sposobni, stručni i neovisni te na njihov rad ne smiju utjecati vlade zemalja kojih su državljani i potvrđuje ih Europski parlament. Članovi Europske komisije za vrijeme svog mandata ne smiju obnašati drugu plaćenu ili neplaćenu funkciju ili posao. Temeljne uloge Europske komisije su predlaganje zakonodavnih akata Vijeću EU-a i Europskom parlamentu, administriranje i primjena politika EU-a te omogućavanje nadzora i provedbe zakona EU-a i suradnja s Europskim sudom pravde. (Kersan-Škabić, 2015) Ovdje je riječ o instituciji koja ne ovisi o političkoj volji većine u Europskom parlamentu, niti je izravno proizašla iz europskih izbora. Europska komisija pomiče opći interes Unije i u tu svrhu poduzima odgovarajuće inicijative. Ona nadzire primjenu prava Unije pod kontrolom Suda Europske unije. Izvršava proračun i upravlja programima. Zakonodavni akti Unije mogu se donijeti samo na temelju prijedloga Komisije, osim ako je Ugovorima drugačije predviđeno. Mandat Komisije traje pet godina. Članovi Komisije biraju se na temelju njihove opće sposobnosti i europskog opredjeljenja. (Čepo, 2013)

Europska komisija ima četiri ključne funkcije, a to su osiguravanje primjene ugovora, formuliranje preporuka ili mišljenja kada je to ugovorima propisano ili kada sama to smatra svrsishodnim, samostalno odlučivanje u pitanjima u kojima ugovori to dopuštaju te priprema

prijedloga za raspravu na Vijeću i Europskom parlamentu te implementiranje pravila sukladno uputama zakonodavnih institucija. (Čepo, 2013)

3. Fondovi i programi Europske unije u kontekstu poduzetništva

Fondovi Europske unije su sredstva poreznih obveznika kojima se ostvaruju određene politike Europske unije. Svrha fondova je jačanje kohezijske politike Europske unije što vodi prema jačanju globalne konkurentnosti europskog gospodarstva. Sredstva strukturnih i investicijskih fondova dodjeljuju se državama članicama Europske unije uzimajući u obzir broj stanovnika, gustoću naseljenosti, regionalni razvoj, nezaposlenost i stupanj obrazovanja. Važno je napomenuti da se sredstvima EU fondova financiraju oni projekti koji doprinose razvojnim ciljevima Republike Hrvatske, ali i Europske unije u cjelini. ("EU fondovi za sve", 2013) Sva područja koja se mogu financirati kroz EU fondove definirana su u programskim dokumentima koji se nazivaju operativni programi, a obuhvaćaju primjerice: poljoprivredu, zapošljavanje, obrazovanje, kulturu, dobro upravljanje, znanost, istraživanje i razvoj, ulaganje u poduzetništvo, zdravlje, informacijske i komunikacijske tehnologije, promet, okoliš, energetiku te infrastrukturne i druge projekte. („Europski strukturni i investicijski fondovi“, 2022) Europski strukturni i investicijski fondovi koordiniraju upotrebu financijskih instrumenata koji su usmjereni na nekoliko prioriteta, a jedan od najznačajnijih je podrška nerazvijenim regijama te unapređenje konkurencije kao i stvaranje novih radnih mjesta. (Jovnačević, 2005)

3.1. Financije Europske unije

U ovom poglavlju opisano je kako funkcionira proračun Europske unije te je navedeno iz kojih izvora se financira Europska unija. Također, opisan je i višegodišnji financijski okvir Europske unije te je navedeno koliko je sredstava na raspolaganju Republici Hrvatskoj u novom višegodišnjem okviru u razdoblju od 2021. do 2027. godine. U novom višegodišnjem okviru u ovom razdoblju uvedena je jedna novost koja se pokazala potrebnim unatoč krize koju je uzrokovala pojava virusa pod nazivom "EU sljedeće generacije". Nešto više o novom programu rečeno je u nastavku ovog poglavlja.

3.1.1. Proračun Europske unije

Opći proračun Unije instrument je kojim se utvrđuje i odobrava ukupan iznos prihoda i rashoda koji se svake godine smatraju potrebni za Europsku uniju. Proračunom Europske unije financiraju se prioriteta EU-a ali i veliki infrastrukturni i istraživački projekti. Proračun doprinosi i

financiranju odgovora na probleme koji nadilaze granice EU-a, kao što su pandemija bolesti COVID-19, klimatske promjene i prijetnja terorizma. Proračun Europske unije nadopunjava nacionalne proračune zemalja Europske unije što znači da sprječava udvostručenje nastojanja i aktivira se kad je djelotvornije trošiti novac na razini Europske unije nego na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Proračun se temelji na solidarnosti što podrazumijeva i potporu susjednim ili trećim zemljama i pomoć u poboljšanju života njihovih građana. ("Europska komisija; proračun Europske unije", bez dat.)

Proračunski postupak Europske unije određen je ugovorom koji utvrđuje faze i rokove koje moraju poštovati institucije koje imaju ovlasti nad proračunom, a to su Vijeće i Parlament. Svaki godišnji proračun Europske unije dio je proračunskog ciklusa od 7 godina koji se naziva i "Financijskom perspektivom". Predlaže ga Europska komisija, a moraju ih jednoglasno prihvatiti države članice nakon pregovora i sporazuma s Europskim parlamentom. Postupak određivanja proračuna traje od 1. rujna do 31. prosinca godine koja prethodi godini za koju se određuje proračun. Europska komisija priprema prijedlog nacrt proračuna u svibnju, taj se nacrt predaje Vijeću koji ga po potrebi mijenja i usvaja i tada postaje službenim nacrtom proračuna. Službeni nacrt proračuna mora biti gotov do kraja lipnja. Zatim, nacrt proračuna predaje se Europskom parlamentu koji može samo predlagati amandmane, a Vijeće zadržava pravo određivanja konačnog iznosa. Nakon što svaka institucija obavi dva čitanja, Europski parlament usvaja konačni proračun, te ga predsjednik potpisuje. Nakon što je usvojio proračun, Parlament nadgleda njegovu provedbu, stalno prati upravljanje trošenjem, neprekidno poboljšava sustav sprječavanja, otkrivanja i kažnjavanja prijevara te mjeri učinke sredstava iz proračuna. ("Vodič kroz fondove Europske unije", 2005)

Proračun Europske unije uglavnom se puni iz vlastitih sredstava, ali je dopunjen drugim izvorima prihoda te se temelji na načelu da rashodi moraju biti usklađeni s приходima. Proračun se puni iz sljedećih izvora:

- Udjela bruto nacionalnog dohotka svake zemlje u skladu s njezinom gospodarskom snagom
- Uvoznih carina na proizvode iz zemalja izvan EU
- Malog udjela iznosa poreza na dodanu vrijednost naplaćenog u svakoj zemlji Europske unije
- Novog doprinosa koji se temelji na količini nerecikliranog plastičnog ambalažnog otpada u svakoj zemlji
- Ostalih prihoda, uključujući doprinose trećih zemalja određenim programima, zatezne kamate i novčane kazne te moguće viškove iz prethodne godine.

3.1.2. Višegodišnji financijski okvir Europske unije

Europski proračun planira se na razdoblje od sedam godina. Sukladno tome, novo programsko razdoblje od 2021. do 2027. godine ima za cilj izraditi novi strateški plan i smjernice razvoja Europske unije te mjere suočavanja s gospodarskim i zdravstvenim posljedicama pandemije koronavirusa. Europska komisija za ovo proračunsko razdoblje stavlja veliki naglasak na ulaganje u prirodne resurse i okoliš, digitalizaciju, inovacije i zelenu politiku te otpornost i oporavak gospodarstva. Omotnica proračuna Europske unije najveća je do sada te iznosi 1.824,3 milijardi eura, a za Republiku Hrvatsku na raspolaganju je više od 22 milijardi eura u tekućim cijenama. Godišnji proračun Europske unije za 2021. godinu iznosio je 160,3 milijarde eura. Taj iznos čini nešto više od jedan posto sveukupnih prihoda koje gospodarstva Europske unije ostvaruju tijekom godine. Sredstva koja će državama članicama biti na raspolaganju u novom financijskom razdoblju dodjeljuju se iz dva glavna izvora. Jedan je Višegodišnji financijski okvir (VFO) koji se programira za sedmogodišnje razdoblje, dok je drugi izvor novosti koja se pokazala potrebnim zbog krize uzrokovane koronavirusom a naziva se "EU sljedeće generacije" (Next Generation EU). Europska komisija je 27. svibnja 2020. godine predstavila prijedlog velikog plana oporavka Europske unije od krize izazvane koronavirusom. Po prvi put u povijesti EU-a predlaže se, uz sedmogodišnji financijski okvir, novi dodatni instrument "EU sljedeće generacije". Cilj je ovog instrumenta dati financijsku pomoć državama članicama za što brži oporavak od zdravstvene i ekonomske krize te osigurati otpornost financijskog sektora kako se kriza ne bi dodatno proširila. Od 750 milijardi eura uloženi u instrument EU sljedeće generacije, više od 670 milijardi eura bit će izdvojeno za Fond oporavka i otpornosti. ("Europski strukturni i investicijski fondovi; operativni programi Republike Hrvatske", bez dat.)

Prema operativnom programu kohezijske politike za razdoblje 2021. - 2027. ona se provodi korištenjem sredstava iz:

- Europskog fonda za regionalni razvoj
- Kohezijskog fonda
- Europskog socijalnog fonda plus
- Fonda za pravednu tranziciju.

Ulaganje Europske unije u razdoblju 2021. - 2027. godine bit će usmjereno na pet glavnih ciljeva koji podržavaju rast i razvoj za navedeno razdoblje. Prema Europskoj komisiji (bez dat.) to su:

- Konkurentnija i pametnija Europa
- Zelenija, niskougljična tranzicija kojoj je cilj stvoriti ekonomiju bez ugljika

- Povezanija Europa jačanjem mobilnosti
- Socijalna i uključena Europa
- Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta teritorija.

Republika Hrvatska je od 1996. do 2000. godine bila korisnica programa Obnova, a od 2001. do 2004. programa CARDS. Oba programa su bila namijenjena pomoći trećim zemljama. Stjecanjem statusa zemlje kandidatkinje 2004. godine, Republika Hrvatska stječe pravo korištenja pretpristupničkih fondova Europske unije. Republika Hrvatska je do sada koristila samo jednu financijsku omotnicu, odnosno financijsku perspektivu za europske strukturne i investicijske fondove. Kao što je i ranije navedeno, Hrvatska je, prije pristupa Europskoj uniji imala pretpristupni period gdje je imala priliku koristiti nešto manja sredstva kako bi učila i prilagođavala se europskim procedurama. Nakon što je Republika Hrvatska postala članica Europske unije ušla je u novi sedmogodišnji financijski period jer EU svoje proračune planira za sedmogodišnje razdoblje koje se naziva "financijska perspektiva". U financijskom razdoblju 2014.-2020.- Republici Hrvatskoj je iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura. ("EU fondovi za sve", 2013)

3.2. Fondovi Europske unije

Europski fondovi zamišljeni su kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Strukturni fondovi su financijski instrumenti koji imaju za cilj postići ekonomsku i socijalnu koheziju na jedinstvenom europskom tržištu (HAMAG BICRO, bez dat.). Europski fondovi definiraju se kao programi bespovratnih potpora koje se dodjeljuju izravno krajnjim korisnicima iz strukturnih i investicijskih fondova te programa Europske unije. Važno je znati da se dio poticaja poduzetništva iz ovih izvora realizira preko financijskih instrumenata jamstva ili kredita potpornih institucija. Potpore male vrijednosti dodjeljuju se mikro, malim i srednjim poduzetnicima, a jedno poduzeće može dobiti najviše 200.000,00 eura potpore u tri uzastopne financijske godine. („Razvojna agencija Daruvar“, 2020) U svibnju 2018. godine Europska komisija je objavila prijedlog novog višegodišnjeg financijskog okvira za proračunsko razdoblje 2021. - 2027. Značajan dio sredstava novog proračunskog razdoblja odnosi se na fondove koji će se provoditi sukladno Uredbi o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju, Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo, Fondu za unutarnju sigurnost i Fondu za azil, migracije i integraciju. ("Europska unija", bez dat.)

3.2.1. Europski fond za regionalni razvoj

Europski fond za regionalni razvoj nastoji pomagati jačanju ekonomske i socijalne kohezije država članica Europske unije. Ovim fondom Europska unija nastoji ispraviti neravnomjernu razvijenost između europskih regija i to putem svojih ulaganja u područja od prioritetnog značaja. Područja prioritetnog značaja uključuju inovacije i istraživanja, digitalne programe, podršku za male i srednje poduzetnike te ekonomiju s niskim emisijama ugljika. ("Europski fond za regionalni razvoj", bez dat.) Europski fond za regionalni razvoj ima dva glavna cilja. Prvi cilj je ulaganje u rast i zapošljavanje jačanjem tržišta rada i regionalnog gospodarstva dok je drugi cilj usmjeren na europsku teritorijalnu suradnju u cilju jačanja prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje unutar Europske unije. Sredstva namijenjena prvom cilju dodjeljuju se u tri kategorije po regijama. U prvu kategoriju pripadaju razvijene regije, čiji je BDP po stanovniku veći od 90% prosjeka EU-a. Druga kategorija su tranzicijske regije čiji je BDP po stanovniku između 75% i 90% prosjeka EU-a. Treća kategorija su manje razvijene regije čiji je BDP po stanovniku manji od 75% prosjeka EU-a. Razina potrebnog sufinanciranja projekata financiranih iz ovog fonda prilagođena je razvoju predmetnih regija. U manje razvijenim regijama ovaj fond može financirati do 85% troškova projekta. U tranzicijskim regijama može financirati do 60%, dok u razvijenim regijama do 50% troškova projekta. („Europski parlament“, bez dat.)

U razdoblju 2021. - 2027. omogućit će se ulaganja u pametniju, zeleniju, povezaniju i društveniju Europu koja je bliža svojim građanima. Pravila za ovaj fond u razdoblju od 2021. do 2027. godine utvrđena su Uredbom o EFRR-u i Kohezijskom fondu te Uredbom o posebnim odredbama za cilj europske teritorijalne suradnje. Hrvatska kroz korištenje Europskog fonda za regionalni razvoj ima na raspolaganju sufinanciranje od 50 do 75% ukupne vrijednosti projekta. Iz fonda se mogu financirati mala i srednja poduzeća, ulaganja u otvaranje novih radnih mjesta, ulaganja u projekte s niskom razinom ugljika, projekti vezani uz istraživanje i inovacije i pametnu infrastrukturu te projekti vezani uz obnovljive izvore energije, energetiku i okoliš. Financijska alokacija iz ovog fonda za Republiku Hrvatsku u razdoblju 2021. - 2027. godine iznosi 5,54 milijarde eura. ("Europski fond za regionalni razvoj", bez dat.)

3.2.2. Europski socijalni fond plus

Europski socijalni fond plus je alat kojem je cilj jačanje socijalne dimenzije Europske unije. Ovo je fond koji je rezultat spajanja već postojećeg Europskog socijalnog fonda, Inicijative za zapošljavanje mladih, Fonda za europsku pomoć najugroženijima, Programa zapošljavanja i socijalnih inovacija te zdravstvenog programa Europske unije. Cilj ovog fonda je državama članicama pružiti potporu u nošenju s krizom uzrokovanom pandemijom bolesti COVID-19, u

postizanju visoke razine zaposlenosti i pravedne socijalne zaštite te u razvoju kvalificirane i otporne radne snage koja je spremna prijeći na zeleno i digitalno gospodarstvo. Glavni cilj ovog fonda je doprinijet socijalnijoj Europi i učiniti Europski stup socijalnih prava stvarnošću u primjeni, on doprinosi ekonomskoj i socijalnoj konvergenciji u cijeloj Europi. („Europski parlament“, 2021) Prema Europskom parlamentu (2021) konkretni ciljevi Europskog socijalnog fonda plus obuhvaćaju:

- Podupiranje područja politika zapošljavanja i mobilnosti radne snage, obrazovanja i socijalne uključenosti, osobito pomaganjem u iskorjenjivanju siromaštva, čime se doprinosi provedbi europskog stupa socijalnih prava
- Podupiranje digitalne i zelene tranzicije, stvaranja radnih mjesta s pomoću vještina za pametnu specijalizaciju te poboljšanja sustava obrazovanja i osposobljavanja
- Podupiranje privremenih mjera u iznimnim ili neuobičajenim okolnostima.

Iz ovog fonda mogu se financirati projekti poboljšanja mogućnosti zapošljavanja, promicanje zapošljavanja i socijalna uključenost mladih, podizanje životnog standarda kroz pomaganja pri dobivanju posla, ulaganje u ljudske resurse, osnaživanje najugroženijih i nezaposlenih te integriranje ljudi u nepovoljnom položaju u društvu i osiguravanje pravednijih životnih prilika za sve. Financijska alokacija iz ovog fonda za Republiku Hrvatsku u razdoblju 2021. - 2027. godine iznosi 1,98 milijarde eura. („Europski socijalni fond plus“, bez dat.)

3.2.3 Kohezijski fond

Fokus kohezijske politike je održiva gospodarska konkurentnost kroz istraživanje i inovacije, digitalnu tranziciju, ciljeve Europskog zelenog sporazuma, kao i promicanje europskog stupa socijalnih prava. Kohezijski fond namijenjen je državama članicama Europske unije čija je vrijednost bruto nacionalnog proizvoda po stanovniku manja od 90% prosjeka Europske unije. Ovaj fond namijenjen je smanjivanju gospodarskih i socijalnih razlika, te promicanju održivog razvoja. Glavna svrha Kohezijskog fonda je jačanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije u interesu promicanja održivog razvoja. U financijskom razdoblju od 2021. - 2027. godine Kohezijski fond je usmjeren na Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Republiku Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju. („Kohezijski fond“, bez dat.)

Iz Kohezijskog fonda podupiru se ulaganja u područje prometa i okoliša, uz poseban naglasak na obnovljivu energiju. Iz ovog fonda mogu se financirati projekti za promicanje mjera energetske učinkovitosti i obnovljive energije, projekti iz zaštite okoliša i prometne infrastrukture, razvoj pametnih energetske sustava, promicanje prilagodbe na klimatske promjene, promicanje

održivog upravljanja vodama te jačanje biološke raznolikosti, zelena infrastruktura u urbanim sredinama, okoliš i smanjenje zagađenja. Financijska alokacija iz ovog fonda za Republiku Hrvatsku u razdoblju 2021. - 2027. godine iznosi 1,55 milijarde eura. ("Višegodišnji financijski okvir Europske unije", bez dat.)

3.2.4. Fond za pravednu tranziciju

Fond za pravednu tranziciju je novi financijski instrument koji je uspostavljen u okviru kohezijske politike radi pružanja pomoći područjima suočenim s ozbiljnim socioekonomskim izazovima koji su posljedica prelaska na klimatsku neutralnost. Fond za pravednu tranziciju omogućit će lakšu provedbu europskog zelenog plana čiji je cilj Europsku uniju učiniti klimatski neutralnom do 2050. godine. Glavni ciljevi Fonda za pravednu tranziciju su ublažiti posljedice tranzicije financiranjem diversifikacije i modernizacije lokalnog gospodarstva te smanjivanjem negativnih posljedica na zaposlenost. Iz ovog fonda podupirat će se ulaganja u područja kao što su digitalna povezanost, tehnologije čiste energije, smanjenje emisija, regeneracija industrijskih objekata, prekvalifikacija radnika i pružanje tehničke pomoći. ("Fond za pravednu tranziciju", bez dat.) Iz ovog fonda Komisija dodjeljuje bespovratna sredstva državama članicama u kojima se nalaze područja za koja se očekuje da će biti najteže pogođena zelenom tranzicijom. Državama članicama koje se još nisu obvezale na provedbu cilja postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine dodijelit će se samo 50% svojih planiranih sredstava. Razina EU financiranja projekata određuje se prema kategoriji regije u kojoj se ti projekti nalaze. Za manje razvijene regije postavljen je na maksimalno 85%, za tranzicijske regije 70%, a za razvijene regije 50%. Fondom za pravednu tranziciju podupiru se gospodarska diversifikacija i prenamjena predmetnih područja. To obuhvaća ulaganja u mala i srednja poduzeća, osnivanje novih poduzeća, istraživanje i inovacije, obnovu okoliša, čistu energiju, usavršavanje i prekvalifikaciju radnika, pomoć pri traženju posla te transformaciju postojećih postrojenja s visokim emisijama ugljika. („Europska komisija“, bez dat.)

3.2.5. Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu

Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu je financijski instrument koji doprinosi daljnjoj potpori Zajedničke ribarstvene politike i provedbi Integrirane pomorske politike Europske unije. Ovaj fond doprinosi razvoju održivog ribarstva i očuvanja morskih bioloških resursa. Time se postižu ciljevi poput zdravih i sigurnih mora i oceana kojima se održivo upravlja, sigurnost opskrbe morskim prehrambenim proizvodima i rast održivog plavog gospodarstva. Fond pruža

potporu razvoju inovativnih projekata koji osiguravaju da se vodeni i morski resursi koriste održivo. Fond osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanju gospodarske i ekološke održivosti. Pomaže u postizanju održivog ribarstva i očuvanju morskih bioloških resursa što dovodi do sigurnosti hrane, rasta održive plave ekonomije te zdravim, sigurnim i održivim upravljanjem morima i oceanima. Iz ovog fonda može se financirati do 85% ukupne vrijednosti projekta. Iz ovog fonda mogu se financirati programi podrške lovostaju, poticanje prerade i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva, praćenje i istraživanje na moru, studije i pilot projekti u sektoru ribarstva i akvakulture te sustavi za povećanje zaposlenosti u obalnim područjima. ("Europski fond za pomorstvo i ribarstvo", bez dat.)

3.2.6. Fond za unutarnju sigurnost

Fond za unutarnju sigurnost prilagođava se razvoju događaja kao što su potreba za jačanjem borbe protiv terorizma i radikalizacije, teškog i organiziranog kriminala te kiberkriminaliteta pružanjem pomoći i zaštitom žtava kriminala, te pripremom, zaštitom i učinkovitim upravljanjem sigurnosnim incidentima, rizicima i krizom. Njime će se podupirati mjere za poboljšanje razmjene informacija, jačanje prekogranične suradnje, uključujući zajedničke operacije u području terorizma i organiziranog kriminala. Konkretno aktivnosti koje će se financirati kroz ovaj Fond uključuju inicijative poput kupnje ili nabave ICT sustava i pripadajuću obuku, praćenje provedbe prava i ciljeva politike Europske unije u području sigurnosnih informacijskih sustava te obrazovanje i osposobljavanje za provedbu zakona. Korisnici ovog fonda mogu biti država ili federalna policija, carina i druge specijalizirane službe za provođenje zakona (uključujući nacionalne jedinice za kibernetički kriminal, antiterorističke i druge specijalizirane jedinice), lokalna javna tijela, nevladine organizacije, međunarodne organizacije, sindikalne agencije, privatna i javna pravna društva, te istraživački instituti i sveučilišta. ("Europska komisija", bez dat.)

3.2.7. Fond za azil, migracije i integraciju

U okviru Fonda za azil, migracije i integraciju pokušat će se osigurati potrebni alati za odgovor na nove izazove povezane s migracijama unutar Europske unije i u suradnji s trećim zemljama. Fond ima za cilj daljnje jačanje nacionalnih kapaciteta i poboljšanje postupaka za upravljanje migracijama, kao i jačanje solidarnosti i podjele odgovornosti između država članica.

Fond za azil, migracije i integraciju doprinijet će postizanju četiri specifična cilja ("Europska komisija", bez dat.):

- Jačati i razvijati sve aspekte zajedničkog europskog sustava azila, uključujući njegovu vanjsku dimenziju
- Podržati zakonitu migraciju u države članice, uključujući doprinos integraciji državljana trećih zemalja
- Pridonijeti suzbijanju nezakonite migracije i osiguravanju učinkovitosti povratka u treće zemlje
- Poboljšati solidarnost i podjelu odgovornosti između država članica, posebno prema onima koje su najviše pogođene izazovima migracija i azila.

3.3. Programi Europske unije za financiranje poduzetništva

Programi Europske unije predstavljaju niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama Europske unije. Programi Europske unije mogu se provoditi prema centraliziranom ili decentraliziranom modelu. Većina Programa provodi se prema centraliziranom modelu u kojem su za financijsko upravljanje i provedbu odgovorna tijela Europske komisije, odnosno Opće uprave zadužene za pojedini program koje odlučuju o vrsti i trajanju programa, raspoloživom proračunu te raspisuju pozive na dostavu projektnih prijedloga. U slučaju decentraliziranog modela riječ je o prenošenju provedbene strukture na nacionalno tijelo. (“Programi Europske unije”, bez dat.)

Vijeće Europske unije u prosincu 2020. godine donijelo je uredbu kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. - 2027. U višegodišnjem financijskom okviru alocirana su sredstva za programe Unije. Programi Unije za razdoblje 2021. - 2027. su sljedeći:

1. Program Obzor Europa
2. Program za jedinstveno tržište
3. Program Erasmus+
4. Europske snage solidarnosti
5. Program LIFE
6. Program Kreativna Europa 2021. - 2027.
7. Program Građani, jednakost, prava i vrijednosti
8. Europski svemirski program
9. Program Digitalna Europa
10. Program Fiscalis 2021. - 2027.
11. Program Carina

12. Program Periklo IV
13. Program Unije za borbu protiv prijevara
14. Program EU za zdravlje 2021. - 2027.

U nastavku ovog rada biti će opisana dva programa koji su važni za poticanje poduzetništva. To su Program Obzor Europa i Program za jedinstveno tržište.

3.3.1. Obzor Europa

Obzor Europa je Okvirni program Europske unije za istraživanje i inovacije za razdoblje od 2021. do 2027. godine. To je jedan od ključnih instrumenata Unije za jačanje europskog istraživačkog prostora, osnaživanje europske konkurentnosti, usmjeravanje i ubrzavanje digitalne i zelene tranzicije, europskog oporavka, pripravnosti i otpornosti. Vizija ovog programa jest stvoriti održivu, pravednu i prosperitetnu budućnost za ljude i planet na temelju europskih vrijednosti, borba protiv klimatskih promjena, pomoć u postizanju ciljeva održivog razvoja i poticanje konkurentnosti i rasta u Uniji. Ukupan proračun ovog programa za programsko razdoblje 2021.-2027. iznosi 100 milijardi eura, što je 20 milijardi više nego u prethodnom programskom razdoblju. ("Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Obzor Europa", bez dat.)

Program ima sljedeće specifične ciljeve ("Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Obzor Europa", bez dat.)

- Razvijanje, promicanje i unapređenje znanstvene izvrsnosti, potpora u stvaranju i širenju visokokvalitetnog znanja
- Stvaranje znanja, jačanje učinka istraživanja i inovacija za razvoj, podupiranje i provedbu politika Unije te potpora pristupu inovativnim rješenjima i njihovom prihvaćanju u europskoj industriji a posebno malim i srednjim poduzećima
- Poticanje svih oblika inovacija, olakšavanje tehnološkog razvoja, prijenos znanja te jačanje uvođenja i iskorištavanja inovativnih rješenja.

Sukladno navedenim ciljevima ovaj program ima strukturirana tri stupa. Aktivnosti unutar prvog stupa promiču izvrsnu znanost, privlače najbolje talente te pružaju odgovarajuću potporu istraživačima na početku karijere s naglaskom na stvaranje i širenje znanstvene izvrsnosti, visokokvalitetnog znanja, vještina, tehnologije i rješenja za globalne izazove. Drugi stup odnosi se na globalne izazove i europsku industrijsku konkurentnost. Drugi stup svojim aktivnostima podržava stvaranje i prijenos znanja, tehnologija i održivih rješenja s ciljem poticanja konkurentnosti industrije država članica. Posebno je naglašeno poticanje razvoja inovativnih rješenja u malim, srednjim te novoosnovanim poduzećima. Naziv trećeg stupa je "Inovativna Europa" u kojoj su aktivnosti umjerene na poticanje razvoja, prijenos i primjenu inovacija, a

posebno u malim i srednjim poduzećima. Prihvatljive aktivnosti ovog Programa su istraživačke i inovacijske aktivnosti te aktivnosti koordinacije i potpore. Prihvatljivi korisnici ovog Programa su sve pravne osobe. (“Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Obzor Europa”, bez dat.)

U sljedećoj tablici prikazane su vrste aktivnosti koje su prihvatljive za financiranje iz ovog programa, kratak opis aktivnosti te iznos EU kontribucije. Za aktivnosti koje se financiraju unutar Programa primjenjuje se jedinstvena stopa financiranja ovisno o tipu aktivnosti.

Tablica 1: Vrste i opis aktivnosti te iznos kontribucije za financiranje iz programa Obzor Europa

Vrste aktivnosti	Opis aktivnosti	Iznos EU kontribucije
Aktivnosti istraživanja i inovacija (RIA)	Cilj je uspostavljanje novog znanja ili istraživanje izvodivosti nove ili poboljšane tehnologije, proizvoda, procesa, usluge ili rješenja.	Do 100%
Inovacijske aktivnosti (IA)	Aktivnosti usmjerene na izradu planova, za nove ili poboljšane proizvode, uključujući izradu prototipova, ispitivanje, pilot-istraživanje i sl.	Do 70%, za neprofitne pravne osobe do 100%
Aktivnosti koordinacije i potpore (CSA)	Aktivnosti koje doprinose ciljevima Programa, a isključuju istraživačke i inovacijske aktivnosti	Do 100%
Aktivnosti sufinanciranje unutar Programa (CoFund)	Aktivnosti poput umrežavanja, aktivnosti istraživanja, pilot-akcije, inovacije i širenje tržišta i sl.	Najmanje 30%, najviše 70%
Aktivnosti uvođenja inovacija na tržište (IMDA)	Aktivnosti povezane s prijenosom inovacije na tržište koje uključuju kombiniranje javnog i privatnog financiranja	Do 70%, za neprofitne pravne osobe do 100%
Aktivnosti osposobljavanja i mobilnosti (TMA)	Aktivnosti usmjerene na poboljšavanje vještina i znanja istraživača na temelju mobilnosti između zemalja, sektora ili disciplina	Do 100%
Aktivnosti pretkomercijalne nabave (PCP)	Cilj je omogućiti transnacionalnoj grupi kupaca da pojačaju javnu nabavu za istraživanje i razvoj koja mogu doprinijeti kvaliteti.	Do 100%
Aktivnosti javne nabave inovativnih rješenja (PPI)	Cilj je transnacionalnoj grupi kupaca pomoći pri uvođenju inovativnih rješenja. Prihvatljive aktivnosti uključuju pripremu i provedbu jedne zajedničke ili više koordiniranih javnih nabava.	Do 50%

(Izvor: Vlastita izrada prema "Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Obzor Europa", bez dat.)

3.3.2. Program jedinstvenog tržišta (engl. *Single Market Programme*)

Program jedinstvenog tržišta namijenjen je osnaživanju i zaštiti potrošača te brojnim malim i srednjim poduzećima u Europskoj uniji. Ovim programom nastoji se ojačati upravljanje unutarnjim tržištem Europske unije. Pruža se podrška konkurentnosti poduzeća, osobito malim i srednjim poduzećima, promicanje zdravlja ljudi, životinja, biljaka i dobrobit životinja. Program za jedinstveno tržište je moderan, jednostavan i fleksibilan i njime se objedinjuje širok raspon aktivnosti koje su se prethodno financirale odvojeno. U njemu se okupljaju aktivnosti financirane u okviru pet prethodnih programa u područjima konkurentnosti poduzeća, zaštite potrošača, potrošača i krajnjih korisnika financijskih usluga, donošenje politika u području financijskih usluga i u pogledu prehrambenog lanca. Prihvatljive aktivnosti ovog Programa odnose se na unutarnje tržište, zaštitu potrošača, konkurentnost, normizaciju, sigurnost hrane te europske statistike. Prihvatljivi korisnici ovog Programa su poduzetnici i tijela državne uprave. ("Europska komisija; Program jedinstvenog tržišta" bez dat.)

Program jedinstvenog tržišta ima budžet od 4,2 milijarde eura i u okviru ovog programa podržava se ("Europska komisija; Program jedinstvenog tržišta" bez dat.):

- Poduzeća Europske unije, odnosno aktivnosti za potporu malim i srednjim poduzećima koje su usmjerene na međunarodnu konkurentnost, razvoj digitalnih i poduzetničkih vještina i zelenu tranziciju
- Bolje upravljanje unutarnjim tržištem, nadzor nad tržištem financirat će se kroz zasebnu proračunsku omotnicu, kojem se nastoji suzbiti rizik za potrošače, putem prijevare, nesigurnih ili krivotvorenih proizvoda; program podržava akcije koje promiču veći izbor visokokvalitetnih proizvoda i usluga koje se nude na unutarnjem tržištu
- Jačanje zaštite potrošača; aktivnosti koje uključuju poboljšanje sveukupne zaštite i svijesti o pravima potrošača u Europskoj uniji, kao i promicanje održive potrošnje i osiguranje sigurnosti proizvoda
- Visoka razina zdravlja i sigurnosti; programi koji se odnose na jamčenje zdravlja i sigurnosti hrane, podržavanje sigurne proizvodnje i poboljšanje konkurentnosti u industriji hrane
- Prikupljanje podataka za visokokvalitetne, usporedive i pouzdane europske statistike.

4. Financiranje poduzetnika iz programa i fondova Europske unije

Za financiranje projekta potrebno je odabrati odgovarajući poziv na podnošenje prijedloga ili projekata te pažljivo i redovito pratiti posebne smjernice o tome kako se potrebno prijaviti. Financiranje se sastoji od izravnog financijskog doprinosa Europske komisije za potporu projektima ili organizacijama koje pridonose provedbi programa ili politike EU-a. Nakon pronalaska odgovarajućeg poziva potrebno je pronaći odgovarajućeg partnera. Naime, većina projekata koje financira Europska unija zajednički su projekti s organizacijama iz različitih država EU-a ili pridruženih zemalja. Europska unija potiče poduzetnike na udruživanje te se uvijek potiče suradnja više poduzeća ili poduzeća i znanstveno-obrazovnih institucija. Nakon pronalaska partnera slijedi postupak prijave, nakon toga provjerava se prihvatljivost i dopustivost, vrednovanje, potpisivanje sporazuma i dobivanje nepovratnih sredstava te na kraju upravljanje projektom. („Vodič kroz sredstva EU-a“, 2017)

U nastavku ovog poglavlja bit će riječ o politikama Europske unije za poticanje poduzetništva. Nakon toga bit će riječ nešto više o najvažnijim strateškim i akcijskim dokumentima koji su vezani uz poticanje malog i srednjeg poduzetništva. Zatim će se dati prikaz kategorija korisnika sredstava iz fondova i programa Europske unije. Nakon toga bit će navedene vrste projekata koje se mogu financirati putem fondova i programa Europske unije te nužni elementi projekta. Na kraju poglavlja opisani su načini upravljanja sredstvima te instrumenti financiranja poduzetnika.

4.1. Politika Europske unije za poticanje poduzetništva

Poduzetnička politika Europske unije važna je za poticanje inovacija, poduzetništva i konkurentnosti u proizvodnji i pružanju usluga. Poduzetnička politika Europske unije orijentirana je svim vrstama poduzetnika, a cilj joj je poticati osnivanje novih poduzeća, poticati razvojne i inovacijske sposobnosti kroz stvaranje dinamičnog poduzetničkog okruženja te osigurati poduzećima pristup na tržište Europske unije. („Razvojna agencija Daruvar“, 2020) Sveobuhvatni cilj ovakve vrste politike jest omogućiti svim poslovnim subjektima mogućnost tržišnog natjecanja pod jednakim uvjetima. Europska unija vidi poduzetništvo kao djelovanje prema prilikama i idejama i njihovo pretvaranje u vrijednosti za druge, koja može biti financijska, kulturna ili društvena. Europska politika ima za cilj potporu tvrtkama, posebno malim i srednjim poduzećima

tijekom njihovog životnog ciklusa, promicanjem poduzetničkog obrazovanja na svim razinama. Europska unija ima nekoliko razrađenih područja poticanja putem kojih daje potpore poduzetnicima. Pruža poduzetničko obrazovanje na način da podupire nekoliko projekata koji pomažu u poboljšanju, promicanju i procjenu utjecaja obrazovanja u Europskoj uniji. Nadalje, Europska unija promiče ekonomsko osnaživanje žena i žensko poduzetništvo. Na temelju potreba koje su izrazile žene poduzetnice, Europska unija je potaknula umrežavanje i razmjenu dobrih praksi. Europska unija promiče stvaranje povoljnog okruženja u kojem se i obiteljska poduzeća mogu razvijati i rasti. Podrška Europske unije postoji iz financijskih i nefinancijskih potpora. Financijske potpore podrazumijevaju subvencije, osiguranja i kreditna sredstva, dok nefinancijske potpore odnose se na programe poslovne podrške i edukacije. Europska unija stvorila je model poticanja razvoja poduzetništva koji se temelji na tri prioriteta: otklanjanje administrativnih prepreka, financijska potpora i obrazovanje. (Huđek i Širec 2019)

Europska unija donijela je i strateške i akcijske dokumente u vezi s poticanjem i razvojem malih i srednjih poduzeća, a to su Lisabonska strategija, Europska povelja o malim i srednjim poduzećima i Akcijski plan za poduzetništvo. (Kutnjak, 2010)

4.1.1. Lisabonska strategija

Na sastanku Europskog vijeća, koji je održan 2000. godine u Lisabonu, čelnici vlada i država članica Europske unije postigli su dogovor o zajedničkom strateškom cilju prema kojemu bi Europska unija do 2010. godine trebala biti najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo. Kako bi postigli taj cilj usvojena je Lisabonska strategija. Lisabonska strategija temelji se na tri segmenta. Prvi segment je ekonomski segment kojim se priprema tranzicija prema konkurentom, dinamičnom i na znanju zasnovanom gospodarstvu. Drugi je socijalni segment koji je usmjeren na modernizaciju europskog socijalnog modela. Socijalni segment se postiže ulaganjem u ljudske resurse i borbom protiv socijalne isključivosti. Putem ovog segmenta od država članica očekuje se da investiraju u obrazovanje i osposobljavanje te da provode aktivnu politiku zapošljavanja. Treći segment je ekološki segment koji je naknadno usvojen na sastanku Europskog vijeća koji upozorava na činjenicu da gospodarski rast treba uskladiti s razumnom upotrebom prirodnih resursa. Prema Lisabonskoj strategiji jačanje konkurentnosti Unije temelji se na sedam ciljeva (Kesner – Škreb, 2007) :

1. Na širemu i učinkovitijem korištenju novim informacijskim tehnologijama
2. Na stvaranju europskog prostora za istraživanje i inovacije
3. Na dovršetku izgradnje jedinstvenoga unutarnjem tržišta EU

4. Na stvaranju učinkovitih i integriranih financijskih tržišta
5. Na jačanju poduzetništva poboljšanjem financijskih tržišta
6. Na jačoj socijalnoj koheziji utemeljenoj na promicanju zapošljavanja
7. Na unapređenju vještina i modernizaciji sustava socijalne zaštite
8. Na održivom razvoju koji bi osigurao dugoročnu kvalitetu života.

S obzirom da je provedba navedenih ciljeva gotovo potpuno u nadležnosti država članica, utvrđen je mehanizam za provedbu Strategije koji se naziva otvorenom metodom koordinacije. Ova metoda zasniva se na kooperaciji između država članica čije se nacionalne politike usmjeravaju prema zajedničkim ciljevima. To znači da se ova metoda zasniva na zajedničkom utvrđivanju ciljeva, zajedničkom odabiru pokazatelja te usporedbi ciljeva ostvarenih u državama članicama i razmjeni informacija o primijenjenim rješenjima. (Kesner – Škreb, 2007)

4.1.2. Europska povelja o malim i srednjim poduzećima

Europska povelja o malim i srednjim poduzećima odobrena je na Europskom vijeću 2000. godine u Portugalu od strane europskih predsjednika i vlada. To je dokument čijim se potpisivanjem preuzimaju načela Europske unije u stvaranju povoljnog okruženja za razvoj malog poduzetništva, edukacija postojećih poduzetnika i poticanje poduzetničke kulture. (Kutnjak, 2010) Povelja je prihvaćena kao odrednica razvitka malog i srednjeg poduzetništva. Kako bi se potaknulo poduzetništvo i unaprijedilo poslovno okruženje za mala poduzeća, čelnici država i Europska komisija odlučili su raditi na deset pravaca djelovanja. Od zemalja članica očekuje se da pruže podršku Povelji te da djeluju u skladu s načelima dokumenta. Glavna načela Povelje su („Europska unija“, 2007):

1. Obrazovanje i osposobljavanje za poduzetništvo gdje se sugerira da se poslovna načela moraju poučavati od najranije dobi, uključujući i sveučilišnu razinu.
2. Jeftinije i brže pokretanje *start-up* poduzeća, posebice korištenjem online registracije.
3. Bolje zakonodavstvo i regulativa gdje bi se malim poduzećima olakšalo korištenje administrativnih dokumenata.
4. Dostupnost vještina što se odnosi na to da institucije za osposobljavanje prenose vještine prilagođene potrebama malih poduzeća.
5. Poboljšanje internetskog pristupa što se odnosi na razvitak online usluge za potrebe poslovanja.

6. Iskoristiti prednost jedinstvenog tržišta što istodobno znači da se nacionalna pravila tržišnog natjecanja moraju strogo primjenjivati.
7. Oporezivanje i financijska pitanja. Porezni sustav treba olakšati kako bi poduzetnici mogli lakše poslovati.
8. Jačanje tehnoloških kapaciteta malih poduzeća promoviranjem nove tehnologije te poticanjem suradnje poduzeća s visokim učilištima i znanstvenim institucijama.
9. Uspješni model e-poslovanja i vrhunska podrška za mala poduzeća.
10. Razviti jače i učinkovitije zastupanje interesa malih i srednjih poduzeća na razini Unije i na nacionalnoj razini.

Napredak ostvarenja glavnih načela redovito se prati kroz godišnje izvještavanje prema Povelji koje piše Komisija u kojima se daju smjernice za političke inicijative, budući da povelja obvezuje zemlje potpisnice na sustavno praćenje, vrednovanje i uspoređivanje godišnjeg napretka razvoja malog i srednjeg poduzetništva. (Vuković, 2012)

4.1.3. Akcijski plan za poduzetništvo

Poduzetnička politika Europske unije potiče ulaganje u znanost i razvoj novih tehnologija, strateški važne grane proizvodnje u kontekstu razvoja društva i gospodarstva temeljenog na znanju. U tu svrhu Europska komisija je donijela Akcijski plan poduzetništva, koji daje potporu razvoju malog i srednjeg poduzetništva financirajući obrazovanje, promovirajući svijest o prednostima poduzetništva, ali i zaštitom od utjecaja sive ekonomije. (Kutnjak, 2010) Rad na prijedlozima za Akcijski plan za poduzetništvo 2020. započeo je 2013. godine, pri čemu su tijela i vlade Europske unije podijelili svoja znanja, iskustva te primjere dobre prakse. Akcijski plan zasnovan je na suradnji u okviru Zakona o malim poduzećima za Europu s ciljem smanjenja birokracije vezane uz poduzeća. Prijedlozi Akcijskog plana koji će provoditi uprave na svim prikladnim razinama grupirani su u tri glavne skupine. Prva skupina podrazumijeva obrazovanje i osposobljavanje poduzetnika. Obrazovanjem i osposobljavanjem poduzetnika nastoji se osigurati da se ključna kompetencija poduzetništva uključi u nacionalne školske programe na svim razinama obrazovanja te ponuditi mladim ljudima mogućnosti da steknu najmanje jedno praktično iskustvo u poduzetništvu prije završetka obveznog školovanja. Druga skupina prijedloga je stvaranje okruženja u kojem se poduzetnici mogu razvijati i napredovati, što uključuje bolji pristup financiranju, održavanje novih poduzeća u ključnim fazama njihova razvoja te smanjenje birokracije. Zadnja skupina prijedloga podrazumijeva akcije koje će predstaviti poduzetnike kao pozitivne uzore kroz inicijative kao što je Europski dan poduzetništva i sl. („Europska unija“, 2014)

4.2. Poticanje malog i srednjeg poduzetništva u Europskoj uniji

Mikro, mala i srednja poduzeća predstavljaju 99% svih poduzeća u Europskoj uniji što znači da ovakva poduzeća imaju ključnu ulogu u ostvarivanju inovativnih proizvoda, jačanju konkurentnosti i stvaranju novih radnih mjesta. Ova poduzeća predstavljaju dvije trećine radnih mjesta u privatnom sektoru i zaslužna su za više od polovice cjelokupne dodane vrijednosti koju ostvaruju poduzeća u Europskoj uniji te je iz tog razloga izrazito važno stvoriti pozitivno poduzetničko ozračje kako bi takva poduzeća mogla generirati rast. Iz tog razloga Europska unija je kreirala niz strateških dokumenata i instrumenata kojima se pojednostavljuje administrativni i regulatorni okvir osnivanja i poslovanja. Europski gospodarski rast i radna mjesta ovise o sposobnosti Europske unije da podrži rast i razvoj poduzeća. U poticanju malih i srednjih poduzeća važnu ulogu ima Europska komisija. Cilj Europske komisije je ohrabriti i potaknuti ljude da postanu poduzetnici i olakšati im osnivanje i rast i razvoj njihovog poslovanja. U tu svrhu Europska komisija je sponzorirala nekoliko portala, mreža i studija koji služe malim i srednjim poduzećima kod pružanja podrške i informacija. Neke od njih su mreža Enterprise Europe koja pomaže malim i srednjim poduzećima da najbolje iskoriste poslovne prilike Europske unije. Europska poduzetnička mreža pruža potporu i savjete gospodarstvenicima diljem Europe te im pomaže maksimalno iskoristiti mogućnosti Europske unije i jedinstvenog europskog tržišta. Usluge koje pruža Europska poduzetnička mreža specifično su kreirane za male i srednje poduzetnike ali su dostupne i poslovnim institucijama, istraživačkim centrima te sveučilištima u cijeloj Europi. Zatim, Portal Your Business koji nudi pomoć kod proširenja poslovanja na druge države Europske unije. Europska komisija je zaslužna i za Službu za zaštitu prava intelektualnog vlasništva putem koje pravno savjetuje i daje potporu za pitanja prava intelektualnog vlasništva za mala i srednja poduzeća u Europi. Program Erasmus za mlade poduzetnike je također pod pokroviteljstvom Europske komisije. Putem programa Erasmus za mlade poduzetnike olakšan je prekogranični odnos mladih poduzetnika. Erasmus za mlade poduzetnike prekogranični je program razmjene koji pruža priliku mladim i obećavajućim poduzetnicima da uče od iskusnijih poduzetnika koji upravljaju manjim tvrtkama u drugim zemljama Europske unije. (Europski strukturni i investicijski fondovi, bez dat.)

4.3. Kategorije korisnika sredstava iz fondova i programa Europske unije

Svi građani i mnogi u drugim dijelovima svijeta imaju izravne i neizravne koristi od proračuna Europske unije. Na natječaje za korištenje sredstava iz fondova i programa Europske unije mogu se javiti sve vrste organizacija iz javnog, privatnog i civilnog sektora, ali i građani pojedinci te njihove inicijative. Mogućnost sudjelovanja prvenstveno ovisi o tome na koji se natječaj javljaju i koji su njegovi prioriteti. Na natječaje se mogu javiti organizacije i pojedinci iz svih država članica Europske unije, država kandidatkinja, potencijalnih kandidatkinja i pridruženih država, a ponekad je dopušteno da sudjeluju i države koje se ne nalaze u tom krugu zbog njihove važnosti za ciljeve koji se žele postići provedbom natječaja. Organizacije se mogu javljati samostalno, ali Europska unija potiče i zajedničko prijavljivanje više organizacija, odnosno osnivanje konzorcija srodnih organizacija. Praksa je Europske unije da uključuje veći broj organizacija iz više zemalja, odnosno regija jer su upravo regionalni razvoj i međusobna suradnja država članica temelj gospodarskog razvitka i stabilnosti Europske unije. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012) U svakom programu financiranja i u svakom pojedinačnom pozivu utvrđeni su specifični kriteriji. Kada je riječ o bespovratnim sredstvima postupak odabira započinje s neovisnim stručnjacima koji na temelju kriterija za odabir i dodjelu ocjenjuju prijedlog. („Europska komisija“, bez dat.)

Postoji šest profila potencijalnih korisnika sredstava iz fondova i programa Europske unije. Prvi profil korisnika su poduzeća koja mogu dobiti sredstva u obliku nepovratnih sredstava, zajmova i jamstva. Financiranje putem sredstava EU-a dostupno je svim poduzećima, neovisno o njihovoj veličini i sektoru poslovne djelatnosti, uključujući poduzetnika, novoosnovana poduzeća, mikro poduzeća, mala i srednja poduzeća te velika poduzeća. („Europska komisija“, bez dat) Sljedeći profil su neprofitne i nevladine organizacije koje mogu ispunjavati uvjete za dobivanje sredstava u okviru različitih programa ako njihove aktivnosti podupiru politike Europske unije. Države članice EU-a upravljaju s otprilike 80% EU-ovih financiranja za nevladine organizacije. Aktivnosti koje podupiru politike Europske unije odnose se na socijalnu uključenost, ravnopravnost spolova, kulturu i medije, podupiranje građanstva i sudjelovanje građana, istraživanje i inovacije, humanitarnu pomoć, promet, energiju te IKT. („Europska komisija“, bez dat.) Nadalje, mladi se mogu prijaviti za financiranje u okviru niza programa financiranja Europske unije. U proračunu EU-a predviđeni su konkretni programi za pomaganje mladima u stjecanju radnog iskustva i studiranja u inozemstvu, a najpoznatiji među njima je Erasmus +. U tim programima mogu sudjelovati mladi od 13. do 31. godine života, udruge mladih te ostali dionici

koji rade s mladima. Najpoznatiji program za financiranje mladih je Erasmus + program. To je program kojim se nastoji poboljšati vještine i povećati zapošljavanje mladih, promicati njihovu socijalnu uključenost i dobrobit te poticati poboljšanja kvalitete rada s mladima i politike za mlade na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Ovakvim aktivnostima financiranja centralno upravlja Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA) ili nacionalne agencije u pojedinoj državi. Zatim, Program Marie Sklodovska-Curie je program koji je dostupan istraživačima u svim područjima, a njezinu aktivnost provodi Izvršna agencija za istraživanje (REA). Erasmus za mlade poduzetnike je program koji financira razmjene poduzetnika te nudi prilike za rad s iskusnijim poduzetnicima u drugim zemljama. Program Europske snage solidarnosti je također program koji mogu koristiti mladi a usmjeren je na jačanje solidarnosti u europskom društvu uključivanjem mladih u pristupačne i visokokvalitetne aktivnosti solidarnosti. („Europska komisija“, bez dat.) Sljedeća skupina su istraživači koji se mogu prijaviti na različite mogućnosti financiranja sredstvima. Istraživanje i inovacije vrlo su važni za dugoročnu strategiju Europske unije te su zbog toga istraživačima dostupni programi i druge vrste potpore. Glavni europski program za financiranje istraživanja je Obzor Europa. Tim se programom podupiru istraživački projekti u brojnim poljima. Financijska sredstva dostupna su poljoprivrednicima te javnim tijelima. Da bi poljoprivrednici mogli koristiti sredstva odnosno da bi bili kvalificirani za financiranje moraju ispunjavati određene zahtjeve u području javnog zdravlja, zdravlja životinja i bilja, okoliša i dobrobiti životinja. Javna tijela, neovisno o tome jesu li lokalna, regionalna ili nacionalna, mogu iskoristiti mogućnosti financiranja sredstvima. Najčešće se to odnosi na ulaganja kojima se podupiru razvoj kapaciteta i učinkovitosti institucija i lokalni infrastrukturni projekti. Praksa provedbe projekata pokazala je da određeni prioriteti i teme posebno odgovaraju određenim tipovima organizacija. Tipovi organizacija koji se najčešće prijavljuju na natječaje dijele se na četiri skupine. U nastavku je dan prikaz tema i projekata koji su karakteristični za pojedine tipove organizacije koje se najčešće prijavljuju na natječaje. (“Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj”, 2012)

Tablica 2: Tip aktivnosti i teme karakteristične za pojedine tipove organizacija

Tip aktivnosti	Tema
Udruge, udruge poslodavaca, sindikati inicijative građana	Najčešće se prijavljuju na natječaje za dodjelu bespovratnih sredstava u područjima kao što su demokratizacija, dobro upravljanje, vladavina prava i sl. Ove organizacije su vrlo uspješne u prijavi i provedbi projekata, a dobivena sredstva najčešće predstavljaju veći dio izvora prihoda.
Fakulteti i institucije	Prijavljuju se i provode znanstveno-istraživačke projekte financirane uglavnom bespovratnim sredstvima u svim područjima.
Mala i srednja poduzeća (tvrtke, obrti, zadruge, obiteljska poljoprivredna gospodarstva)	Više teže natječajima javne nabave za izvršenje usluga, radova i nabavu opreme. Najviše se prijavljuju za teme poljoprivrede, energetike, zaštite okoliša i proizvodnje.
Tijela državne uprave i jedinice lokalne i područne samouprave	Provode velike infrastrukturne projekte, projekte javne nabave i natječaje za dodjelu bespovratnih sredstava u decentraliziranim programima.

(Izvor: Vlastita izrada prema “Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj”, 2012)

4.4. Vrste projekata koji se financiraju iz fondova i programa Europske unije i nužni elementi projekta

Europska unija podupire ideje iz svih sfera gospodarskog, društvenog i političkog života na temelju javnih politika i prioriteta koji se utvrđuju za financijsko razdoblje od 7 godina. Europska unija prati trendove te se samim time teme mijenjaju s obzirom na aktualne vanjske čimbenike u pojedinim sektorima i s obzirom na razdoblje na koje se odnose. Osnovna načela na kojima počiva cijeli sustav jesu poticanje projekata koji čine dobro cijeloj zajednici, stvaranje dodane vrijednosti za Europsku uniju, sufinanciranje projekata i zabrana stvaranja profita za korisnike sredstava. U projektima koji se financiraju iz sredstava Europske unije razlikuju se tri osnovne kategorije prema njihovoj svrsi financiranja a to su natječaji za dodjelu bespovratnih sredstava, natječaji javne nabave za izvođenje usluga radova i nabavu dobara te Twinning projekti. (“Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj”, 2012)

Svrha natječaja za dodjelu bespovratnih sredstava jest pružiti potporu neprofitnim i nekomercijalnim projektima koji se provode za dobrobit zajednice u različitim sektorima. Takvi projekti, odnosno natječaji kolokvijalno se nazivaju grant shema, a dodjeljuje se temeljem poziva

za dostavu projektnih prijedloga, tzv. "Call for Proposal". Svaki korisnik sredstava iz ovakve vrste natječaja dužan je osigurati sufinanciranje projekta, a udjel sufinanciranja ovisi o pravilima svakog pojedinačnog natječaja. Na taj način ukupni troškovi projekta dijele se između korisnika sredstava i Europske unije. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Natječaji javne nabave za izvođenje usluga, radova i nabavu dobara predstavljaju svojevrsne komercijalne natječaje u kojima se traže ponuđači koji mogu izvršiti određene usluge, radove ili nabaviti određenu opremu. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Twinning pruža tehničku i administrativnu pomoć u procesu koji pomaže u izgradnji odnosa između postojećih i budućih država članica Europske unije te doprinosi približavanju države korisnice administrativnoj praksi unutar Europske unije. Osnovna svrha Twinning projekata je pružanje pomoći i prenošenje znanja u primjeni i provedbi pravne stečevine Europske unije, pri čemu su dionici tijela državne i javne uprave koja kroz administrativnu suradnju ostvaruju unaprijed određene ciljeve i rezultate. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Prilikom prijave projekta potrebno je odraditi dobre pripreme i razrade projektne ideje. Kada pojedina organizacije želi izraditi projektni prijedlog preporuča se stalno praćenje natječaja koji su dostupni na službenoj stranici "Europski strukturni i investicijski fondovi". Na toj stranici službena tijela objavljuju upute za prijavitelje koji se mogu razlikovati ovisno o temi projekta. Proces osmišljavanja projekta zasniva se na metodologiji upravljanja projektnim ciklusom i načelu logičke matrice. Te metodologije pružaju osnovne smjernice koje pomažu u pravilnom dizajniranju projekata. Prvi korak u planiranju projekata je analiza problema i ciljanog stanja, gdje se analiziraju problemi, dionici, organizacija i ciljano stanje. Temeljni koraci u analizi problema su popisati sve probleme povezane s projektom i grupirati ih, odnosno navesti ih prema načelu uzrok - glavi problem - posljedica i odrediti koji problemi se mogu riješiti projektom. U projektnoj dokumentaciji važno je razraditi i analizu dionika, koja pomaže u određivanju tko su mogući korisnici projekta, odnosno ciljna skupina i krajnji korisnici. U ovoj fazi preporuča se određivanje točnog broja dionika te opis razloga zbog kojih su oni odabrani. Nadalje, važno je da projektna prijava ima svoju SWOT analizu kako bi se utvrdile dobre i loše strane te prilike i prijetnje. SWOT analiza prikazuje se u obliku tablice u koju se upisuju potrebni podaci. Kada se odrade početne analize može se krenuti u definiranje cjelokupnog projekta i njegovih najvažnijih stavki. Svaka organizacija koja se prijavljuje na natječaj koji se financira novcem iz europskih fondova morala bi jasno utvrditi svoje opće i posebne ciljeve, rezultate i aktivnosti, vremenske

rokove provedbe, ciljnu skupinu i krajnje korisnike, metodologiju provedbe i rizike, mogućnosti održivosti projekta te proračun. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Opći i posebni ciljevi trebaju obrazložiti zbog čega pojedina organizacija želi provoditi projekt. Opći cilj je cilj koji ima veću društvenu korist kojom se doprinosi provedbom projekta. Posebnim ciljem projekta treba se ispuniti i mjeriti određenim pokazateljima. Takvih ciljeva može biti nekoliko u jednom projektu, a važno je da budu precizno određeni, mjerljivi i numerirani jer će se kasnije prema tome grupirati rezultati i aktivnosti projekta. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Rezultati provedbe projekta predstavljaju mjerljive proizvode projekta koji se mogu prikazati na kvalitativan i kvantitativan način. Oni opisuju realne i konkretne pozitivne promjene koje su nastale zbog provedbe aktivnosti. Projektne aktivnosti su zadaci ili radnje koje je potrebno izvršiti u predviđenom vremenskom razdoblju kako bi se postigli projektni rezultati.

Vremenskim rokovima provedbe određuje se trajanje samog projekta koji je najčešće izražen u mjesecima i njime je određen raspored provedbe pojedinih aktivnosti. Trajanje mora biti usklađeno s dozvoljenim trajanjem koje je navedeno u dokumentu pod nazivom "Upute za prijavitelje". U svrhu jasnijeg prikaza u ovom dijelu najčešće se koristi gantogram. Gantogram predstavlja standardizirani oblik načina prikazivanja projektnih aktivnosti koji omogućuje njihovo smještanje u vremenski kontekst. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Pripadnici ciljne skupine i krajnjih korisnika određuju se prema određenim karakteristikama te je važno precizirati njihov broj. Precizno određivanje ciljne skupine važno je zbog projektnih troškova, prikladne pripreme materijala, lokacije i drugih aspekata koji su važni za provedbu projekta. Ciljna skupina predstavlja grupu pravnih i fizičkih osoba koje su neposredno uključene u provedbu projekta, odnosno imaju neposrednu ili izravnu korist od projekta. Krajnji korisnici su grupa pravnih i fizičkih osoba koji nisu neposredno uključeni u projekt, nego od njega imaju posrednu korist kroz komunikaciju s predstavnicima ciljne skupine, dobiti i rezultate koji nastaju za cijelu zajednicu. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Metodologiju provedbe i rizika je važno detaljno objasniti jer se tako određuje na koji način će projekt biti proveden i uz upotrebu kojih metoda. To mogu biti radionice, javne kampanje, edukacije, brošure, istraživanja, ulaganje u opremu i sl. Važno je precizno i odrediti rizike koji bi potencijalno mogli ugroziti projekt, vjerojatnost da se ti rizici pojave, stupanj utjecaja na projekt i plan što će se poduzeti ako se rizici ostvare. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Mogućnost održivosti projekta podrazumijeva njegovu održivost, odnosno mogućnost daljnje provedbe nakon što prestane financiranje. U tom dijelu potrebno je definirati političku, okolišnu i administrativnu održivost. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

Proračun je jedan od najvažnijih razloga pisanja projektne prijave. Važno je izraditi kvalitetan i realan proračun koji sadrži kategorije troška ljudskih potencijala, putne troškove, smještaj, opremu, publikacije, troškove prijevoda, seminara i konferencija te ostalih troškova koji su relevantni za projekt. Proračunom se dokazuje održivost projekta te se dokazuje isplativost. ("Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj", 2012)

4.5. Načini upravljanja sredstvima EU-a

Fondovi i programi koji se financiraju iz proračuna EU-a mogu se razvrstati u tri vrste po načinu provedbe ovisno o prirodi tog financiranja. To su izravno upravljanje, podijeljeno upravljanje te neizravno upravljanje. Kada je riječ o izravnom upravljanju Europska komisija je izravno odgovorna za sve korake u provedbi programa. Ti koraci uključuju objavu poziva na podnošenje prijedloga, evaluaciju podnesenih prijedloga, potpisivanje ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, praćenje provedbe projekta, ocjenjivanje rezultata te u konačnici i plaćanje. Sve navedene zadaće i odgovornosti u slučaju izravnog financiranja obavljaju službe Komisije u njezinu sjedištu ili delegacijama EU-a ili uz pomoć izvršnih agencija EU-a. Programi koji se provode putem izravnih financiranja čine oko 20% proračuna EU-a za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Kada se radi o podijeljenom upravljanju provedba programa je dužnost Europske komisije i nacionalnih tijela u državama članicama, kao što su ministarstva i javne institucije. Na ovaj način provodi se oko 70% programa. („Europska komisija“, bez dat.) Europska komisija u slučaju podijeljenog upravljanja delegira upravljanje određenim programima državama članicama u okviru sporazuma o podijeljenom upravljanju. Svaka zemlja u suradnji s Europskom komisijom izrađuje sporazum u kojem se navodi kako će se uporabiti sredstva tijekom razdoblja financiranja, koje je obično obuhvaćeno višegodišnjim financijskim okvirom. Države članice upravljanje sredstvima EU-a uglavnom povjeravaju upravljačkim tijelima kao što su ministarstva i druga javna tijela. Te su institucije u slučaju podijeljenog upravljanja odgovorne za organiziranje i objavu poziva na podnošenje prijedloga ili postupaka nadmetanja. („Vodič kroz sredstva EU-a“, 2017) Programima financiranja neizravno se upravlja kada ih provode partnerske zemlje EU-a, zemlja izvan EU-a, međunarodne organizacije te razvojne agencije zemalja EU-a. („Tempo savjetovanje“, bez dat.)

4.6. Instrumenti financiranja poduzetništva

Europska unija osigurava financijska sredstva za niz projekata i programa. Pritom primjenjuju se stroga pravila kako bi se osiguralo da se novac troši na transparentan i odgovoran način, a upotreba sredstava je pod stalnim nadzorom. Postoje različite mogućnosti financiranja, a neke od njih su bespovratna sredstva, financijski instrumenti (zajmovi, jamstva i vlasnički kapital) subvencije, skrbnički fondovi, nagrade i javna nabava. („Europska komisija“, bez dat.)

4.6.1. Bespovratna sredstva

Bespovratnim sredstvima financiraju se projekti kojima se pridonosi politikama Europske unije. Bespovratna sredstva dodjeljuju se u različitim područjima, od istraživanja i obrazovanja do humanitarne pomoći. Dodjeljuju se privatnim i javnim organizacijama, te u iznimnim situacijama i privatnim osobama. Bespovratna sredstva su oblik dodatnog financiranja, odnosno Europska unija uglavnom ne financira svih 100% troškova projekta. Bespovratna sredstva uglavnom se dodjeljuju putem poziva na podnošenje prijedloga. Europska komisija poziva na podnošenje prijedloga te upozori na raspoloživa nepovratna sredstva i objasni kako im organizacije mogu pristupiti. (“Vodič kroz sredstva EU-a”, 2017) Ovakva vrsta financiranja uglavnom podliježe centraliziranom upravljanju Europske komisije, izravno putem vlastitih odjela ili neizravno putem agencija EU-a, izvršnih agencija ili nacionalnih agencija. Bespovratna sredstva čine velik dio rashoda Europske unije i dijele se na dvije velike kategorije. Prva kategorija odnosi se na bespovratna sredstva kojima se financiraju djelovanja namijenjena postizanju cilja koji čini dio politike Europske unije. Druga kategorija odnosi se na bespovratna sredstva za poslovanje kojima se financiraju rashodi poslovanja tijela koje radi na postizanju cilja od općeg europskog interesa ili cilja koji je dio politike EU-a. Važno je naglasiti da se bespovratna sredstva temelje na stvarno nastalim troškovima pri provedbi predmetnih aktivnosti. (Europska komisija, bez dat.)

4.6.2. Financijski instrumenti

Europska unija osigurava zajmove, jamstva i vlasnički kapital kao oblike pomoći vezane uz politiku i programe Europske unije. Financijski instrumenti su mjere financijske potpore koje se pružaju dodatno iz proračuna kako bi se postigli određeni ciljevi politike Europske unije. Ovakva vrsta financiranja provodi se preko lokalnih financijskih institucija. Financijske institucije poput banaka, jamstvenih društava i ulagača u vlasnički kapital određuju točne uvjete financiranja. (“Vodič kroz sredstva EU-a”, 2017) Financijskim instrumentima može se postići učinak financijske poluge, političke poluge te institucijske poluge. Učinak financijske poluge podrazumijeva da se

oskudni financijski resursi umnožavaju privlačenjem privatnih i javnih sredstava radi ostvarenja ciljeva politika EU-a. Učinak političke poluge znači da subjekti kojima su povjerene zadaće izvršenja proračuna i financijski posrednici potiču na ostvarivanje ciljeva politika EU-a usklađivanjem interesa. Učinak institucijske poluge znači da se korist ostvaruje na temelju stručnog znanja sudionika u provedbenom lancu. („Europska komisija“, bez dat.)

4.6.3. Subvencije

Subvencije čine velik dio financijskih sredstava iz Europskog fonda za ruralni razvoj, koji među ostalim nudi izravne gotovinske isplate poljoprivrednicima kako bi povećali svoje prihode. Subvencijama se također želi smanjiti gospodarske i socijalne razlike u najsiromašnijim regijama Europske unije. Subvencijama izravno upravljaju vlade država članica Europske unije, a ne Europska komisija. Subvencijama upravljaju nacionalna i regionalna tijela. Iz Kohezijskog fonda EU-a subvencije se dodjeljuju kao financijska pomoć u plaćanju infrastrukturnih projekata i zaštiti okoliša. (“Vodič kroz sredstva EU-a”, 2017)

5. Iskorištenost sredstava iz fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj

U nastavku ovog poglavlja bit će prikazana statistička analiza podataka o sredstvima iz EU fondova. Prvo slijedi prikaz alokacije sredstava iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Nakon toga, prikazana je alokacija iz ESI fondova od 2021. do 2027. godine na razini Europske unije. Nakon toga slijedi usporedba iskorištenosti sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj po vremenskim razdobljima. U tom dijelu dan je prikaz laniranih, dogovoreni i potrošeni sredstava za Republiku Hrvatsku u razdoblju od 2015. do 2021. godine. U nastavku napravljena je usporedba iskorištenosti sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj i zemljama članicama Europske unije. Prikazana su sredstva koje su države članice Europske unije dobile na raspolaganje iz ESI fondova za razdoblje od 2015. do 2021. godine. Nakon toga prikazana je usporedba prve tri države koje su imale najviše sredstava na raspolaganju i zadnje tri države koje su imale najmanje sredstava iz ESI fondova za promatrano razdoblje po pojedinom fondu.

5.1. Europska unija i Republika Hrvatska

Republika Hrvatska je 28. članica Europske unije. Hrvatska je uniji pristupila 1. srpnja 2013. godine u toku šestog proširenja. Republika Hrvatska je, kao i mnoge druge zemlje, kada još nije bila članica Unije koristila dostupne pretprijetne fondove. Pretprijetni fondovi su sredstva iz proračuna Europske unije namijenjena državama nečlanicama i državama kandidatkinjama za članstvo u Europskoj uniji s ciljem provedbe političkih, gospodarskih i institucionalnih reformi. (Jakovac i Maljković bez dat.) Potpora Europske unije Hrvatskoj započela je još početkom 90-tih godina 20. stoljeća. Od 1991. do 2000. godine pomoć koju je EU pružila Hrvatskoj iznosila je ukupno 381,6 milijuna eura. Godine 2000. Europska unija ponudila je Hrvatskoj jedan od novih programa pomoći pod nazivom CARDIS – pomoć zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju. To je bio program koji je imao pet prioriteta, a to su bili demokratska stabilizacija, gospodarski i socijalni razvoj, pravosuđe i unutarnji poslovi, izgradnja administrativnih kapaciteta te zaštita okoliša i prirodnih resursa. Ukupan iznos financijskih sredstava iz ovog Programa za razdoblje od 2001. do 2004. godine iznosio je 260 milijuna eura. U lipnju 2004. godine Republika Hrvatska postala je zemlja kandidatkinja. Tada su Hrvatskoj

otvoreni za korištenje pretpristupnički fondovi pod nazivom PHARE, ISPA i SAPARD u visini od 245 milijuna eura. (Rančić i Pilipović bez dat.)

Program PHARE je glavni financijsko – tehnički instrument za pretpristupnu strategiju država kandidatkinja. Glavni dio novaca bio je namijenjen jačanju institucionalnih i ljudskih potencijala u procesu ujednačavanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije. (Rančić i Filipović, bez dat.) Republika Hrvatska korisnica je programa PHARE od proračunske godina 2005. te je u proračunskoj godini 2005. i 2006. dodijeljeno ukupno 167 milijardi eura. („Vlada Republike Hrvatske“, bez dat.) Program ISPA podupire velike investicijske projekte u sektoru zaštite okoliša te u sektoru prometne infrastrukture. ISPA program u Hrvatskoj bio je raspodijeljen na šest pojedinačnih mjera: 1. Obnova željezničke pruge Vinkovci-Tovarnik – državna granica, 2. Program za vode i otpadne vode Karlovac, 3. Regionalni centar za gospodarenje otpadom “Bikaran” u Šibensko-kninskoj županiji, 4. Priprema liste projekata u sektoru zaštite okoliša, 5. Priprema liste projekata u sektoru prometa i 6. Tehnička pomoć Središnjoj jedinici za financiranje i ugovaranja i Nacionalnom ISPA koordinatorskom centru. („Središnja agencija za financiranje i ugovaranje“, 2014) Program SAPARD je poseban pristupni program za poljoprivredu i ruralni razvoj iz kojeg je bilo moguće financirati poboljšanje kakvoće proizvoda, smanjenje proizvodnih troškova, povećanje konkurentnosti te moderniziranje pogona za preradu poljoprivredno - prehrambenih proizvoda. Republici Hrvatskoj je u sklopu programa SAPARD u proračunskoj godini 2006. namijenjeno 24,7 milijuna eura. (Rančić i Pilipović bez dat.)

5.2. Iznos alokacije sredstava iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku

U ovom poglavlju bit će prikazan pregled alokacije ESI fondova za Republiku Hrvatsku u određenim vremenskim razdobljima. U razdoblju od 2014. do 2020. ESI fondove činilo je pet skupina fondova. To su bili Europski fond za regionalni razvoj, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, Kohezijski fond te Europski socijalni fond. U Europski socijalni fond ubraja se i Inicijativa za zapošljavanje mladih koja je u nastavku prikazana kao posebna stavka. Strateški okvir za korištenje ESI fondova u RH određen je operativnim programima, Zajedničkim nacionalnim pravilima, Sporazumom o partnerstvu i Zakonom o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje ESI fondova u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. – 2020. te uredbama koje propisuju nadležnosti pojedinih tijela za svaki ESI instrument. U sljedećoj tablici prikazana je alokacija iz ESI fondova za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Iz tablice jasno je vidljivo da je u ovom promatranom razdoblju najviši iznos

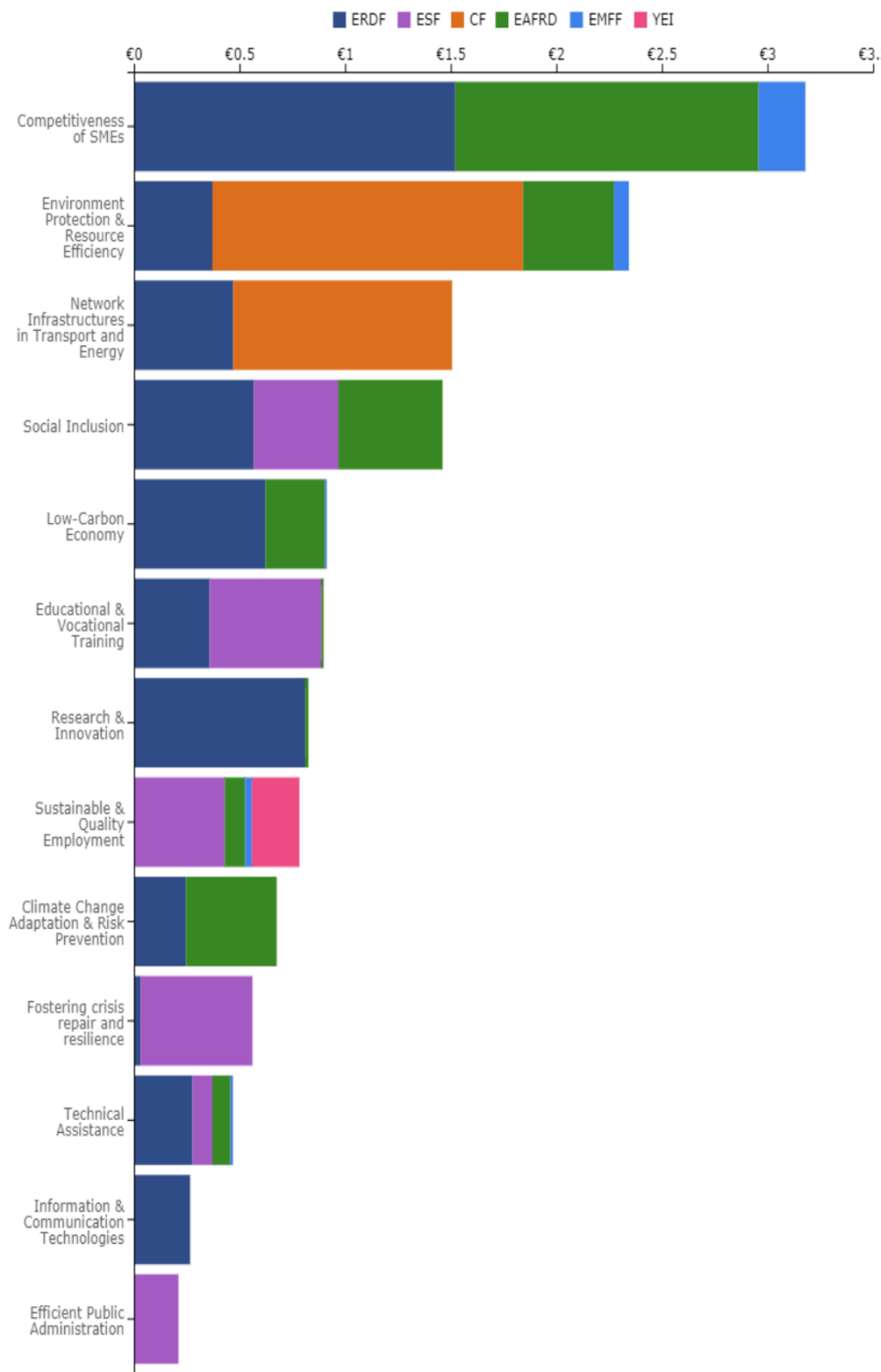
dodijeljenih sredstva pripada Europskom fondu za regionalni razvoj, zatim slijedi Europski poljoprivredni fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond i Europski socijalni fond. Najmanje sredstava Hrvatskoj dolazi iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo te Inicijative za zapošljavanje mladih. Ukupna alokacija za Republiku Hrvatsku u ovom programskom razdoblju iznosila je 12.077.901.856 EUR. („European Commission“, 2021)

Tablica 3: Iznos alokacije iz ESI fondova za razdoblje od 2014. - 2020. godine za Republiku Hrvatsku

ESI fond	Iznos (eur)
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.731.998.251
Kohezijski fond	2.130.755.644
Europski socijalni fond (ESF)	1.944.736.310
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.825.458.409
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	256.643.138
Inicijativa za zapošljavanje mladih (IZM)	206.310.104
Ukupno	12.077.901.856

(Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)

Slika 1 prikazuje raspodjelu dodijeljenih sredstava iz ESI fondova Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2020. godine po temama. U ovom razdoblju najviše sredstava dodijeljeno je za konkurentnost malih i srednjih poduzeća s iznosom od 3,1 milijarde eura i to najviše iz Europskog fonda za regionalni razvoj, zatim iz Europskog poljoprivrednog fonda za regionalni razvoj te Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Nakon konkurentnosti malih i srednjih poduzeća dolazi tema zaštite okoliša i racionalnog iskorištenja resursa s iznosom od 2,3 milijarde eura. Zaštita okoliša i racionalnog iskorištenja resursa najviše se financirala iz Kohezijskog fonda, zatim iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Europskog fonda za regionalni razvoj te najmanje iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Na trećem mjestu nalazi se tema mrežne infrastrukture u prometu i energetici s iznosom od 1,5 milijardi eura. Ova tema najviše se financirala iz Kohezijskog fonda te Europskog fonda za regionalni razvoj. Zatim slijede teme socijalne uključenosti, nisko ugljične ekonomije, edukacija, istraživanje i inovacije, održivo i kvalitetno upravljanje, klimatske promjene, oporavak od krize, tehnička podrška te informacijske i komunikacijske tehnologije. Na zadnjem mjestu nalazi se tema efektivne javne administracije koja se financirala s oko 0,4 milijarde eura i to iz Europskog socijalnog fonda. (European Commission, 2021)

Slika 1: Raspodjela dodijeljenih sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2020. godine po temama (Izvor: European Commission, Country data for Croatia, 2023.)

Republika Hrvatska u okviru novog proračunskog razdoblja 2021. - 2027. ima na raspolaganju značajna sredstva u iznosu od 22 milijarde eura. U tablici je prikazan iznos alokacije iz ESI fondova za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. - 2027. godine.

Tablica 4: Iznos alokacije iz ESI fondova za razdoblje od 2021. do 2027. na razini Europske unije

ESI fond	Iznos za EU (milijarde eur)
Europski fond za regionalni razvoj	226.047
Kohezijski fond	48.026
Europski socijalni fond plus	99.261
Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu	6.108
Fond za unutarnju sigurnost	1.931
Fond za pravednu tranziciju	8.453
Fond za azil, migracije i integraciju	9.882

(Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)

5.2. Usporedba iskorištenosti sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj po vremenskim razdobljima

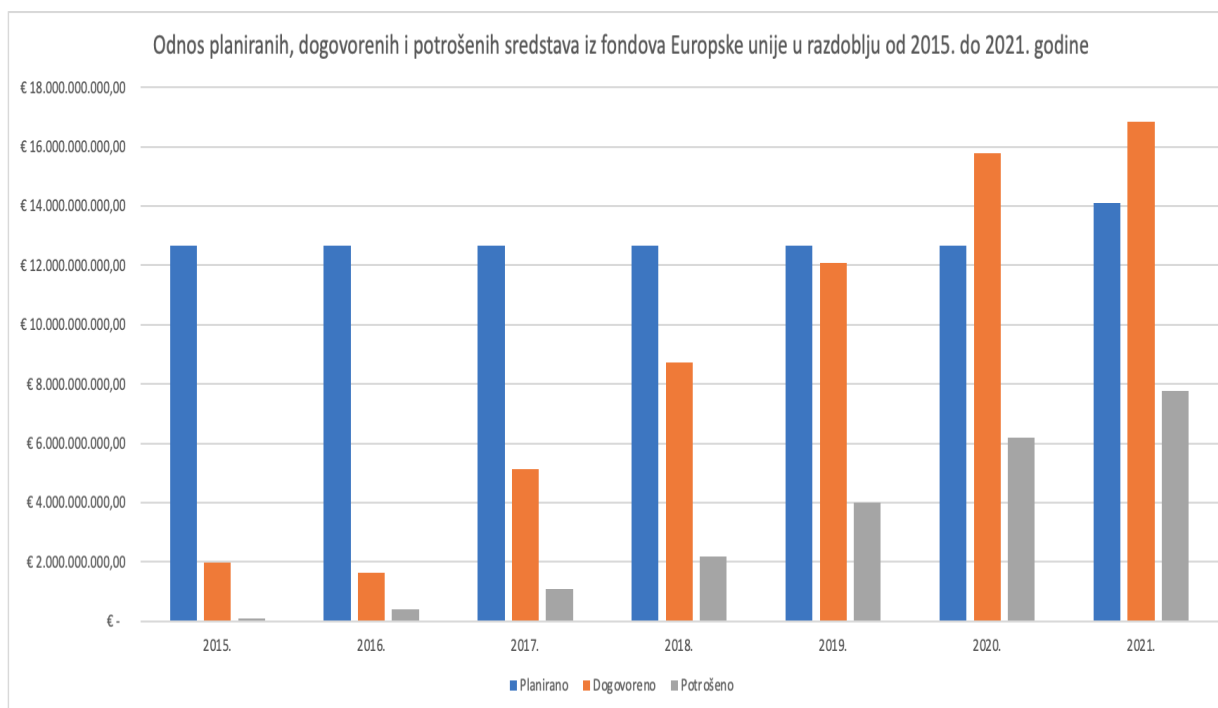
U ovom poglavlju bit će analizirani podaci o planiranim, dogovorenim i zaista potrošenim sredstvima iz fondova Europske unije u razdoblju od 2015. do 2021. godine. U tablici su prikazani podaci koji prikazuju taj odnos. Iznos u tablici prikazan je u eurima. Radi lakšeg pregleda podaci iz tablice prikazani su u obliku grafikona. Promatrajući podatke možemo vidjeti kako je 2020. godine dogovoreno više nego što je bilo planirano za tu godinu. Odnosno, ugovorena sredstva prelaze planirana sredstva i to za 25%. Također, može se vidjeti da je stopa isplaćenosti 2019. godine bila 32% planiranih sredstava dok 2020. iznosi 49% planiranih sredstava. Najveća odstupanja vide se 2015. i 2016. godine gdje je bilo planirano značajno više sredstava nego što je to bilo dogovoreno i u konačnici potrošeno. Iz grafikona se također može vidjeti kako iznos potrošenih i dogovorenih sredstava iz godine u godinu raste što je i bilo za očekivati. Republika Hrvatska je najmlađa članica Europske unije te je prihvatljivo da je na početku kaskala u povlačenju sredstava, no iz godine u godinu Republika Hrvatska stječe iskustva u takvim poslovima. Kada se govori o financijskom razdoblju od 2014. do 2020. Republika Hrvatska, kao i ostale članice u EU, ima mogućnost još dvije godine, nakon isteka tog perioda, koristiti sredstava. Primjenjuje se pravilo “n+3” što znači da zadnja isplata sredstava pojedinoj državi članici je

omogućena do kraja 2023. godine. Iz grafikona se vidi kako su ugovorena sva sredstva, čak i više od planiranog. Na raspolaganju su još dvije godine iz razloga što se veliki kompleksni projekti koje je Republika Hrvatska započela u prethodnom razdoblju ne mogu završiti u tako kratkim rokovima. Kada iz jednog financijskog perioda ostanu sredstva koja nisu iskorištena tada se događa iznad ugovaranje na one projekte koji mogu ta sredstva potrošiti. (European Commission, 2021)

Tablica 5: Iznos planiranih, dogovorenih i potrošenih sredstava iz EU fondova u razdoblju od 2015. do 2021. godine za Republiku Hrvatsku

	Planirano	Dogovoreno	Potrošeno
2015.	12.677.147.109	1.993.559.830	80.683.457
2016.	12.677.181.276	1.643.678.875	395.658.633
2017.	12.653.897.648	5.146.459.442	1.103.873.044
2018.	12.649.216.023	8.740.339.553	2.178.146.230
2019.	12.653.339.982	12.069.381.801	3.991.709.694
2020.	12.653.808.478	15.788.726.224	6.205.930.285
2021.	14.103.879.581	16.833.522.439	7.781.431.004

(Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)

Slika 2 Odnos planiranih, dogovorenih i potrošenih sredstava iz fondova Europske unije u razdoblju od 2015. do 2021. godine (Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)

5.3. Usporedba iskorištenosti sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj i odabranim zemljama članicama Europske unije

U tablici su prikazana sredstva koja su države članice dobile na raspolaganje u okviru programa ESIF-a od 2014. - 2020. Kao što je vidljivo u tablici najveći iznos ukupno raspoloživih sredstava kroz ESI fondove dodijeljen je Poljskoj u iznosu od 91 milijardi EUR. Druga država članica prema visini raspoloživih sredstava u ovom programskom razdoblju je Italija, koja je na raspolaganju imala nešto više od 59 milijardi EUR. Treće mjesto po visini ukupno raspoloživih sredstava nosi Španjolska s iznosom od 54 milijarde EUR. Luksemburg je država članica koja je imala najmanje sredstva na raspolaganju, nakon nje slijedi Malta te Cipar. Hrvatska se nalazi na trinaestom mjestu odmah poslije UK. Države članice koje su imale na raspolaganju manje sredstava od Republike Hrvatske su: Bugarska, Litva, Austrija, Latvija, Finska, Estonija, Švedska, Slovenija, Irska, Belgija, Nizozemska, Danska, Cipar, Malta i Luksemburg. (European Commission, 2021)

Tablica 6: Iznos alokacije za države članice iz ESI fondova za razdoblje od 2014. do 2020. godine

Država članica	Raspoloživo (EUR)
Austrija	6.634.709.573
Belgija	3.197.742.699
Bugarska	11.047.661.398
Cipar	1.092.995.167
Češka	25.775.215.086
Danska	2.070.958.288
Estonija	4.855.289.842
Finska	4.896.426.480
Francuska	35.266.606.222
Grčka	24.882.848.238
Hrvatska	12.091.901.856
Irska	4.331.916.670
Italija	59.695.039.771
Latvija	6.182.860.782
Litva	9.284.208.076
Luksemburg	313.135.391
Mađarska	27.054.140.720
Malta	1.002.239.416
Nizozemska	2.731.107.556
Njemačka	33.675.469.794
Poljska	91.005.295.738

Portugal	28.838.183.500
Rumunjska	34.991.172.020
Slovačka	16.448.899.516
Slovenija	4.498.839.573
Španjolska	54.597.206.684
Švedska	4.536.071.120
UK	16.346.031.610
Ukupno	527.344.172.786

(Izvorstita izrada prema European Commission, 2021)

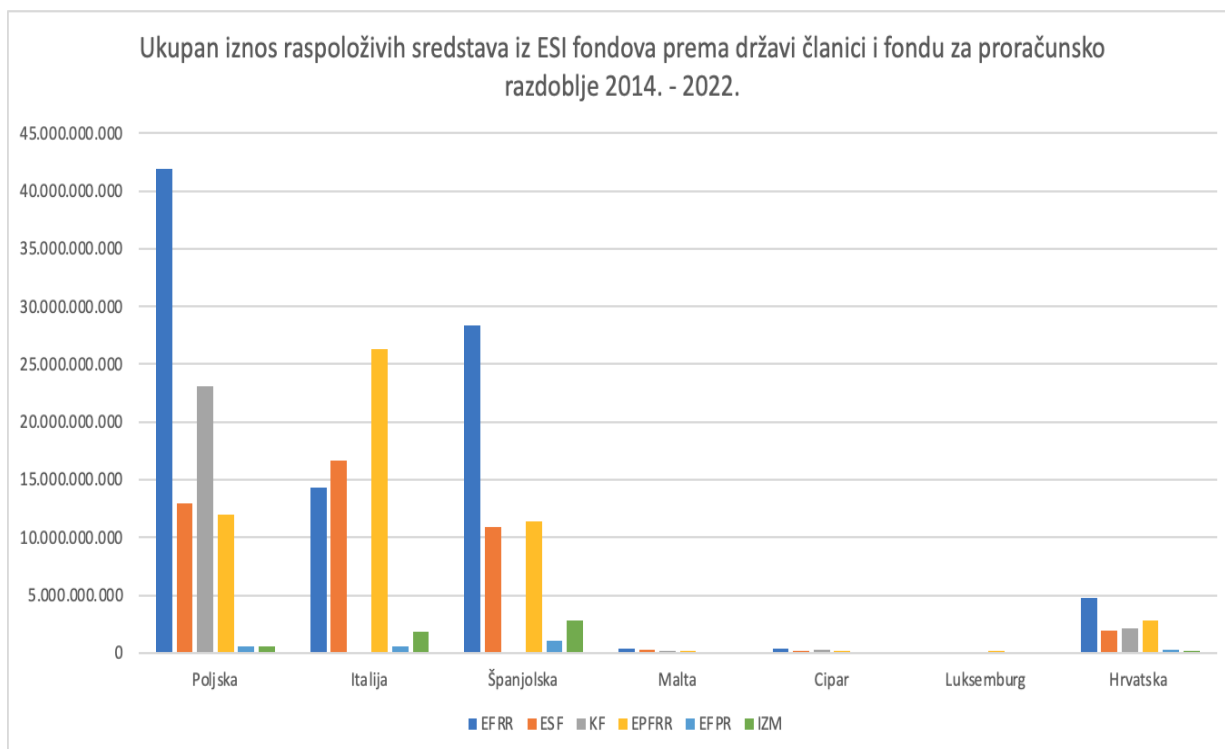
U nastavku će se dati prikaz raspoloživih sredstava iz ESI fondova prema državi članici i fondu za programsko razdoblje 2014. - 2020. godine. Usporedit će se prve tri države koje su imale najviše sredstava na raspolaganju i tri koje su imale najmanje sredstava na raspolaganju. Pomoću prikaza moguće je vidjeti koje države su iz kojih fondova dobile najviše sredstva na raspolaganje. Prazna polja koja je moguće vidjeti u tablici dominantno se nalaze u stupcu Kohezijskog fonda. Prazna polja označavaju da država članica nije korisnica financijskih sredstava koja se plasiraju putem određenog instrumenta. Države članice koje ne koriste sredstva iz Kohezijskog fonda su gospodarski značajno snažnije od država korisnica. Iz tablice je vidljivo kako Malta i Luksemburg nisu bile korisnice Inicijative za zapošljavanje mladih jer nisu ispunile kriterij koji definira minimalnu razinu nezaposlenosti mladih koja je morala biti na 25% ili više kako bi se ostvarila mogućnost za korištenjem sredstva kroz ovu Inicijativu. Države članice koje nisu koristile ni sredstva iz Kohezijskog fonda ni Inicijativu za zapošljavanje mladih su vrlo snažne ekonomske zajednice. Države koje nisu koristile ni jedan od ovih sredstava su: Austrija, Danska, Finska, Luksemburg, Nizozemska i Njemačka. Već je ranije bilo navedeno kako je Poljska dobila najviše sredstva na raspolaganje u ovom proračunskom razdoblju i to 91 milijardu eura. Poljska je koristila sredstva iz svih dostupnih fondova, kao i sredstva iz Inicijative za zapošljavanje mladih. Vidljivo je kako Luksemburg ne koristi sredstva iz Kohezijskog fonda, Inicijative za zapošljavanje mladih i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. To je zato što je Luksemburg država članica s najvećom stopom BND-a po stanovniku. Iz tog razloga je shvatljivo da zbog svoje razine ekonomskog razvoja ukupan iznos raspoloživih sredstava je najmanji od svih država članica u ovom proračunskom razdoblju. Nadalje, iz tablice se može vidjeti kako najveći dio dodijeljenih

sredstava dolazi državama članicama uglavnom iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Poljska je u ovom proračunskom razdoblju imala najviše na raspolaganju sredstva upravo iz Europskog fonda za regionalni razvoj, a najmanje sredstava iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Italija je najviše sredstava imala na raspolaganju iz Europskog poljoprivrednog fonda za regionalni razvoj, a najmanje iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Španjolska je imala najviše sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj, a najmanje iz Europskog poljoprivrednog fonda. Hrvatska je najviše sredstava imala iz Europskog fonda za regionalni razvoj, a najmanje iz Inicijative za zapošljavanje mladih. (European Commission, 2021) Podaci iz tablice prikazani su i u obliku grafikona radi lakšeg pregleda podataka.

Tablica 7: Prikaz raspoloživih sredstava iz ESI fondova prema državi članici i fondu za programsko razdoblje 2014. - 2020. godine

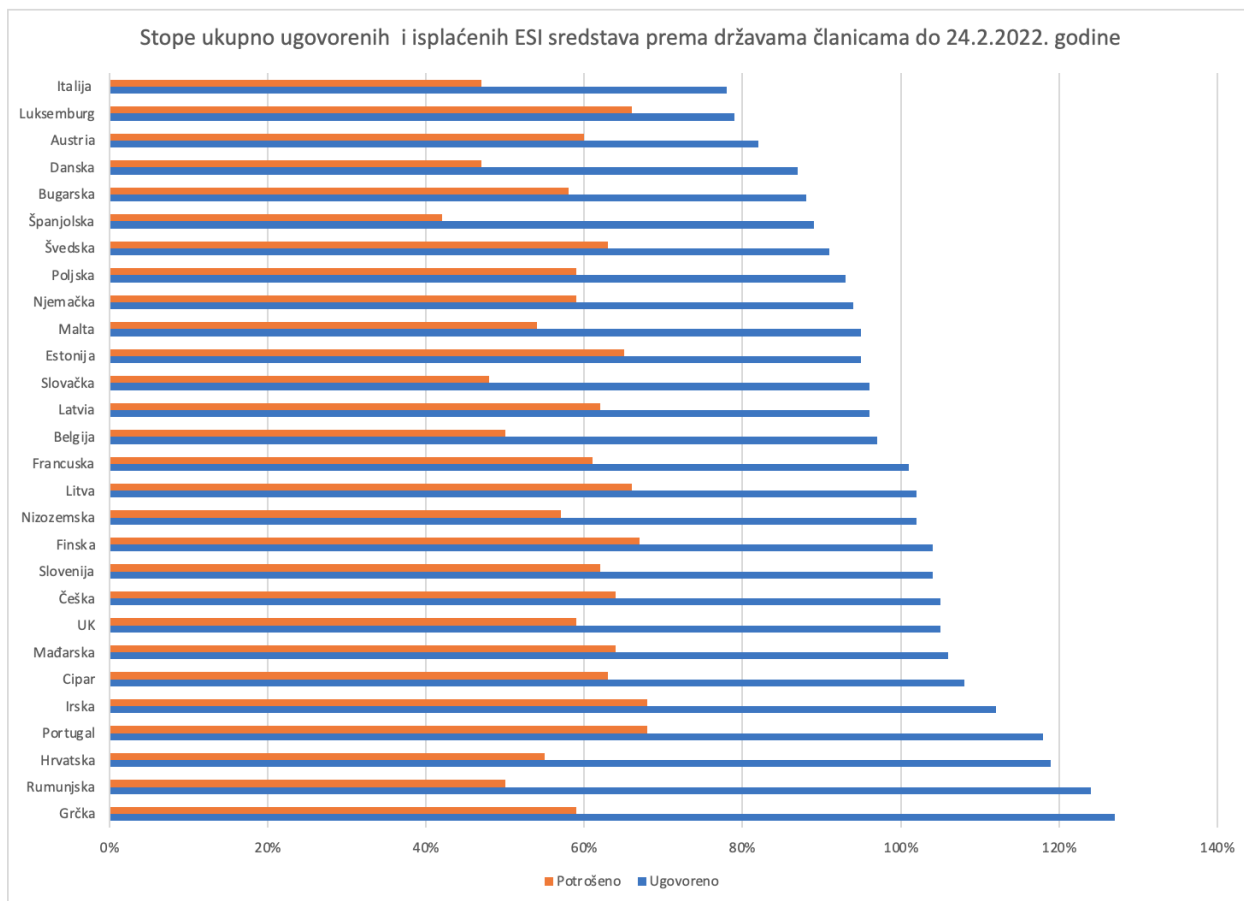
Država članica	EFRR	ESF	KF	EPFRR	EFPR	IZM
Poljska	41.901.354.598	12.948.652.654	23.139.930.966	11.944.796.992	531.219.456	539.350.081
Italija	14.365.475.799	16.635.721.383	-	26.276.375.038	537.262.559	1.880.204.992
Španjolska	28.391.688.712	10.928.317.645	-	11.405.466.518	1.087.197.165	2.784.536.644
Malta	379.516.282	245.839.724	204.992.109	149.263.879	22.627.422	-
Cipar	346.325.450	215.320.136	258.856.192	196.504.594	39.715.209	36.273.586
Luksemburg	89.189.728	89.743.602	-	134.202.007	-	-
Hrvatska	4.731.998.251	1.944.736.310	2.130.755.644	2.825.458.409	256.643.138	206.310.104

(Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)

Slika 3 Prikaz raspoloživih sredstava iz ESI fondova prema državi članici i fondu za programsko razdoblje 2014. - 2020. godine (Izvor: Vastita izrada prema European Commission, 2021)

Na grafikonu su prikazane stope koje pokazuju koliko su države članice od ukupno alociranih sredstava zaista ugovorile i potrošile do 24.2.2022. godine. Graf 3 prikazuje usporedbu implementacije sredstava Republike Hrvatske s ostalim zemljama Europske unije. Prosjek ukupno ugovorenih sredstava iznosi 100%, dok je prosjek potrošenih sredstava 59%. Države članice koje su prema stopi ukupno potrošenih sredstava jednake prosjeku su: Grčka, Ujedinjeno Kraljevstvo, Njemačka i Poljska. Države članice koje su po ovom kriteriju ispod prosjeka su: Rumunjska (50%), Hrvatska (55%), Nizozemska (57%), Belgija (50%), Slovačka (48%), Malta (54%), Španjolska (42%), Danska (47%) i Italija (47%). Najveći raspon između stope ukupno ugovorenih i potrošenih sredstava nalaze se u Rumunjskoj, zatim Grčkoj te Hrvatskoj. Najmanji raspon između ova dva kriterija vidi se u Luksemburgu, zatim Austriji te Švedskoj. Države članice koje imaju veliki raspon u ovim kriterijima, među koje pripada i Hrvatska, nemaju uspješno apsorbirana sredstva koja su bila dodijeljena za aktualno programsko razdoblje. (European Commission, 2021)

Slika 4 Stope ukupno ugovorenih i isplaćenih ESI sredstava prema državama članicama do 24.2.2022. godine (Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)

6. Proces pripreme projektne prijave i provedbe projekta financiranog iz Europskog fonda za regionalni razvoj na primjerima iz prakse

U svrhu pisanja diplomskog rada obavljen je intervju s dva odabrana poduzeća koja su dobila na raspolaganje bespovratna sredstva iz fondova Europske unije. Radi se o poduzećima Zel-Cos d.o.o. i Mikronis d.o.o. Oba odabrana poduzeća bave se sličnim djelatnostima, odnosno prodajom informatičke opreme te pružanjem informatičkih usluga. Poduzeće Zel-Cos prijavilo se na natječaj pod nazivom "Poboljšanje konkurentnosti i učinkovitosti MSP-a kroz informacijske i komunikacijske tehnologije", dok je poduzeće Mikronis d.o.o. dobilo sredstva kroz vaučer "WWW vaučeri za MSP-ove" iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Oba poduzeća uspjela su u svom naumu te su im odobrena sredstva za njihove projekte. Glavni cilj provedbe intervjuja je saznati detalje oko pripreme i provedbe projektne prijave za apliciranje na natječaj za fondove Europske unije, te saznati koje su bile najveće prepreke kod tog procesa. U intervjuu nastoji se saznati što je to što je bilo najteže i najkompliciranije u tom procesu, te saznati zašto se većina poduzeća u Hrvatskoj još uvijek nisu odvažila na takav pothvat.

6.1. Metodološki okvir istraživanja

Ovo istraživanje sastavni je dio diplomskog rada "Uloga fondova Europske unije u poticanju poduzetništva u Republici Hrvatskoj" te kao takvi, rezultati istraživanja korišteni su isključivo u tu svrhu. Kako je temeljni cilj ovog diplomskog rada približiti koncept povlačenja sredstava iz fondova i programa Europske unije korišten je intervju kako bi poduzetnici mogli otvoreno pričati o iskustvu u tom procesu. Početna faza istraživanja na temu procesa pripreme projektne prijave i provedbe projekta uključivala je prikupljanje podataka iz primarnih i sekundarnih izvora. Kod izrade ovog istraživanja nastojalo se prikupiti što više podataka iz sekundarnih izvora kako bi se autorica pobliže upoznala s poduzećem. Sekundarni podaci prikupljeni su putem internetske stranice poduzeća gdje se saznaje čime se poduzeće bavi, gdje se nalazi, koje proizvode pruža, koliko ima zaposlenih i slično. Nakon prikupljenih osnovnih podataka iz sekundarnih izvora prelazi se na prikupljanje podataka iz primarnih izvora. Primarni podaci prikupljeni su iz provedenog dubinskog intervjuja. Dubinski intervju se proveo s razlogom da se dobe sve potrebne informacije koje su povezane s procesom pripreme projektne prijave i provedbe projekta iz fondova Europske unije. Intervju je proveden licem u lice s ispitanicama. Sve ispitanice su pristale na snimanje intervjuja isključivo kako bi se autorici olakšalo pisanje

diplomskog rada te kako bi sve informacije bile sigurno pohranjene. Ova tema je opsežna te zahtijeva detaljnu analizu samog procesa pripreme te nakon toga i provedbe ideje. Ispitanici u provedenom intervjuu bili su upoznati s time da je sudjelovanje u istraživanju u svrhu pisanja diplomskog rada te da će se rezultati intervjua koristiti isključivo za pisanje diplomskog rada. Ispitanice su bile upoznate s osnovnim ciljem intervjua, samostalno su dale usmeni pristanak za sudjelovanje, te su mogle odustati u bilo kojem trenutku. Pomoću provedenog dubinskog intervjua dolazi se do ostvarenja ciljeva istraživanja te se dobivaju odgovori na istraživačka pitanja. Većina informacija prikupljena je putem intervjua, ali nekolicina podataka prikupljena je iz dostupnih podataka putem internetskih stranica promatranog poduzeća. U ovom slučaju radi se o nestrukturiranom razgovoru, gdje su pitanja nastajala spontano tijekom razgovora na osnovu odgovora kojeg daje ispitanik. Putem nestrukturiranog intervjua daje se mogućnost ispitaniku da daje opsežne odgovore na temu. Na taj način od ispitanika se dobivaju spontaniji i iskreniji odgovori. Uz prikupljanje verbalnih podataka, intervju licem u lice omogućuje promatranje i prikupljanje neverbalnih podataka pa izrazi lica, gestikulacija i boja glasa mogu obogatiti izgovorene riječi. Prije provođenja samog intervjua kreiran je vodič za intervju.

U ovom slučaju na primjeru poduzeća Mikronis d.o.o. i Zel-cos d.o.o. ispitat će se proces pripreme projektne prijave i provedbe projekta financiranog iz fondova Europske unije, proces realizacije te će se ispitati implikacije za poduzetničku praksu. Također, intervju je proveden s osobom koja radi na mjestu konzultantice za pripremu i provedbu EU fondova.

6.2. Osnovni podaci o poduzećima i intervjuiranim osobama

Zel-Cos d.o.o. je osnovan početkom 1991. godine. Tvrtka Zel-Cos usmjerena je na razvoj i pružanje sofisticiranih i cjelovitih usluga na području informatičke integracije, održavanja i popravaka računalne opreme te savjetovanja klijenata s ciljem korištenja informatičke tehnologije kao dodane vrijednosti u poslovanju. Vizija poduzeća je “kontinuirano unaprjeđivati vlastite poslovne potencijale na tržištu kvalitetom IT rješenja i proizvoda s osiguranom post prodajnom podrškom na najvišoj razini.” Misija poduzeća je “integracijom IT rješenja u poslovanje naših korisnika stvarati dodanu vrijednost unaprjeđivanjem produktivnosti i konkurentnosti na tržištu.” Ovo poduzeće je 2019. godine dobilo na raspolaganje sredstva iz fondova Europske unije za projekt pod nazivom “IKT integracija poslovnih procesa za rast konkurentnosti.” Svrha tog projekta bila je povećati konkurentnost tvrtke Zel-Cos te sektora popravka računala i periferne opreme na nacionalnom tržištu primjenom rješenja informacijsko-telekomunikacijske tehnologije.

Uvođenjem novog ERP sustava optimiziralo se 10 poslovnih procesa što je preduvjet povećanja efikasnosti i kvalitete sofisticiranih usluga koje tvrtka pruža. Ukupna vrijednost projekta jest 2.149.158,13 kuna, a projekt se provodio u gradu Zagrebu u ukupnom trajanju od 21 mjeseca. („Zel-Cos“, bez dat.)

Poduzeću Mikronis d.o.o. od samog osnivanja fokus je bio na stolna i prijenosna računala, servere, računalne komponente i računalnu periferiju, a kasnije tablet računala i pametni telefoni. Poduzeće se bavi djelatnostima prodaje i servisa IT opreme. Mikronis je jedan od vodećih hrvatskih isporučitelja računala i opreme te ovlaštenu servis. Tvrtka Mikronis je putem poziva “WWW vaučeri za MSP-ove” dobila na raspolaganje bespovratna sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj za provedbu projekta “Jačanje konkurentnosti kroz napredna mrežna rješenja”. Cilj projekta jest osigurati vidljivost proizvoda tvrtke Mikronis, računala Avenio, izradom mrežne stranice koja slijedi suvremene standarde IK tehnologije. Rezultat projekta je nova, višjezična mrežna stranica čime će se omogućiti proboj brenda Avenio na tržištu EU te rast prihoda od izvoza. Projektom se doprinijelo konkurentnosti strateške djelatnosti Republike Hrvatske - proizvodnja računala i periferne opreme. Ukupna vrijednost projekt bila je 187.250,00 kuna, dok je iznos bespovratnih sredstava bio 100.000,00 kuna. („Mikronis“, bez dat.)

Intervju je proveden i s gospođom Emilijom Stručić koja radi u Tehnološkom parku u Varaždinu na mjestu konzultantice za EU fondove i financije. Sudjelovala je u pripremi i provedbi oko 25 projekata koji su se bavili razvojem poduzetništva i poduzetničke infrastrukture. Većina projekata na kojima je radila bave se temama o podršci poduzetništva. Bilo da se radi o podršci *start-up* zajednici, podršci studentima, ženskom poduzetništvu, kreativnom poduzetništvu i socijalnom poduzetništvu. Ispitanica je 10 godina članica Sektorske grupe za žensko poduzetništvo Europske poduzetničke mreže, a od 2019. godine i potpredsjednica te iste Sektorske grupe zadužena za odnose s javnošću. Od 2017. je članica Sektorske grupe za kreativne i kulturne industrije Europske poduzetničke mreže. Od 2018. godine članica je Upravnog odbora Hrvatskog klastera konkurentnosti kreativnih i kulturnih industrija.

6.3. Proces pripreme projektne prijave

Proces prijave projekata na pozive financirane sredstvima Europske unije složen je posao u okviru kojeg je potrebno ispuniti brojne uvjete. Proces pripreme projektne prijave, kako navodi ispitanica Emilija Stručić, započinje dobrim i temeljnim proučavanjem projektne dokumentacije. Proučavanje projektne dokumentacije je izrazito važno kako bi potencijalni prijavitelj vidio tko su prihvatljivi prijavitelji i u skladu s tim i prihvatljivi partneri, koji je financijski obim koji je moguće

pokriti iz projekta te koji je obim sufinanciranja projekta. Zatim potrebno je proučiti koje su prihvatljive aktivnosti i koji su prioriteti koji se trebaju riješiti tim projektom. Nakon proučavanja projektne dokumentacije potrebno je definirati što želi ostvariti poduzeće koje se prijavljuje za natječaj, odnosno koji se problem rješava tim projektom. Važno je prepoznati problem s kojim se suočava cjelokupna zajednica te ići u smjeru rješavanja tog problema. To može biti problem rješavanja nezaposlenosti, nedovoljne educiranosti, problem energetske učinkovitosti, nabavka novih strojeva, proširenje kapaciteta poduzeća i slično. Nakon toga, potrebno je definirati aktivnosti, odnosno mora se točno odrediti koje će se aktivnosti provoditi i kojim redoslijedom, koji su resursi potrebni za pojedine aktivnosti i koliki će biti troškovi provođenja pojedine aktivnosti. Nakon svih tih početnih priprema počinje pisanje projektne prijave. Projektna prijava se uvijek sastoji od detaljnog objašnjenja što će poduzeće raditi i kako, ali prvenstveno zašto će raditi to što radi, koje probleme će rješavati te koji je opći a koji specifični cilj. Projektna prijava mora imati i dobro definirani budžet u kojem se definira troškovna struktura potrebnih resursa, osoblja i slično. Iz intervjua s Emilijom Stručić koja radi na mjestu konzultantice za pripremu i provođenje EU projekata saznaje se kako samo vremensko razdoblje pripreme projektne prijave ovisi o složenosti same projektne prijave, ali uobičajeno vremensko razdoblje kreće se od mjesec dana do tri mjeseca. U pravilu poduzetnik mora imati pozitivan financijski rezultat u zadnje 3 godine koje su prethodile natječaju za koji se javlja. Poduzetnik prije samog početka pripreme projektne prijave mora osigurati dostatne kapacitete, odnosno mora se obvezati da će imati dostatne financijske i ljudske kapacitete da bi se projekt moramo provesti do kraja. Ispitanica navodi kako smatra da većina malih i srednjih poduzeća zapravo još nije ni svjesna potencijala europskih projekata koji im se nudi. Ona smatra kako je to iz razloga što mala i srednja poduzeća većinom nemaju povjerenja u institucije a i Europsku uniju doživljavaju kao jednu veliku instituciju.

Ispitanica iz poduzeća Mikronis navodi kako za dostupan natječaj za financiranje saznaju putem portala javne nabave. Prvi korak u pripremi projektne prijave bilo je detaljno analiziranje dokumenta koji je bio dostupan na tom portalu pod nazivom „Upute za prijavitelje“. U tom dokumentu bilo je detaljno objašnjeno tko su prihvatljivi korisnici te koje su prihvatljive aktivnosti. Proučavanjem tog dokumenta poduzeće zaključuje da je adekvatno za taj natječaj te se odlučuje aplicirati za isti. Nakon toga, poduzeće odlučuje angažirati konzultantsko poduzeće jer nitko iz poduzeća nije imao iskustva s programima i fondovima Europske unije. Komunikaciju između poduzeća i konzultantskog poduzeća vodila je direktorica poduzeća Mikronis d.o.o. Ispitanica navodi kako je na stranicama e-Fondovi bio objavljen obrazac kojeg su prijavitelji trebali ispuniti. U tom obrascu trebale su biti navedene osnovne informacije o poduzeću kao što je ime, adresa, djelatnosti, OIB i slične informacije. Nakon ispunjenog obrasca konzultantsko poduzeće u stalnoj

komunikaciji s poduzećem Mikronis počinje s pisanjem projektne prijave. U projektnoj prijavi najvažnije je bilo dobro razraditi cilj projekta. U slučaju poduzeća Mikronis cilj je bio osigurati vidljivost proizvoda tvrtke Mikronis izradom mrežne stranice koja slijedi suvremene standarde IK tehnologije. Osim cilja projekta, izrazito važno je bilo navesti konkretne rezultate projekta. Rezultat ovog projekta bila je nova, višejezična mrežna stranica čime se omogućio proboj brenda Avenio na tržištu EU te rast prihoda od izvoza. Sama priprema projektne prijave trajala je okvirno šest mjeseci.

Poduzeće Zel-Cos za dostupan natječaj za financiranje saznaje putem sustava e-Fondovi. Prvi korak poduzeća Zel-Cos je bio proučavanje dostupnih uputa za konkretan natječaj. Iz dostupnih Uputa za prijavitelje poduzeće saznaje kako se za taj natječaj moraju ispuniti specifični uvjeti. Jedna od uvjeta bila je da poduzeće posluje s dobiti u prethodne tri godine. Što se tiče prihvatljivih aktivnosti koje je projektna prijava morala imati su bile izrada, razvoj ili nabava IKT poslovnih rješenja namijenjenih optimiziranju poslovanja, poslovnih procesa i proizvodnje. Iz Uputa za prijavitelje poduzeće zaključuje da je pogodno za prijavu na natječaj te da ispunjava sve zadane uvjete i kriterije. Poduzeće za sastavljanje projektne prijave angažira konzultantsko poduzeće koje im je pomoglo u cijelom procesu sastavljanja projekta. Poduzeće Zel-Cos prenosi svoje ideje i zamisli konzultantskom poduzeću te mu ono pomaže kod sastavljanja i oblikovanja ciljeva i svrhe provedbe projekta koji se moraju navesti u projektnoj prijavi. Opći cilj projekta bio je povećati konkurentnost tvrtke Zel-Cos te sektora popravka računala i periferne opreme na nacionalnom tržištu primjenom cjelovitog IKT rješenja. Poduzeće je također navelo i četiri posebna cilja. Poseban cilj 1 jest uspostaviti holistički IKT sustav s ciljem integracije i optimizacije 10 poslovnih procesa tvrtke Zel-Cos. Poseban cilj 2 bio je zaposliti jednu novu osobu na novo radno mjesto održavanja ERP sustava. Poseban cilj 3 bio je zadržati postojeće klijente te uspostaviti suradnju s 5 novih klijenata do kraja 2022. godine. Poseban cilj 4 bio je povećati prihode tvrtke Zel-Cos za 10% do kraja 2022. godine. Ispitanica iz poduzeća Zel-Cos smatra kako su dobro generirani ciljevi ključ uspješnosti u pogledu dobivanja sredstva putem fondova i programa Europske unije. Komunikacija s konzultantskim poduzećem odvijala se putem Sustava na koji se prijavljuju svi prijavitelji. U Sustav se mogu dodati i zaposlenici konzultantskog poduzeća koji prate i obavještavaju poduzeće Zel-Cos o svim potrebnim nadopunama. Ispitanica poduzeća Zel-Cos navodi kako je cjelokupni proces pripreme projektne prijave trajao okvirno godinu dana.

6.4. Proces realizacije projekta

Proces provedbe i realizacije projekta započinje od trenutka kada se prijavitelju odobre sredstva. Ispitanica Emilija Stručić navodi kako poduzetnik, nakon što se odobre sredstva, najčešće mora otvoriti dodatni račun i podračun na koji će ići sredstva za taj projekt, jer se sredstva dobivena za projekt ne smiju trošiti ni za što drugo. Zatim, potrebno je izraditi projektni tim koji će voditi taj projekt i odrediti koji će postotak svog radnog vremena osobe provoditi radom na projektu. Nadalje, potrebno je vidjeti zahtijeva li projekt provođenje javne nabave jer se u tom slučaju treba izraditi plan nabave i treba se voditi računa o tome da se poštuju svi zadani rokovi. Isto tako, ukoliko je projekt financiran manje od 100% poduzetnik mora osigurati sredstva koja su potrebna da bi se zaokružila kompletna financijska konstrukcija. I u konačnici poduzetnik mora provoditi sve aktivnosti koje su planirane te mora redovito pisati izvještaje koji se traže i izvještavati nadležne institucije.

Ispitanica iz poduzeća Zel-Cos d.o.o. navodi kako je prvi korak bilo prijava u Sustav e-fondovi putem kojeg će poduzeće dostavljati svu potrebnu dokumentaciju. U sustav e-fondovi direktorica poduzeća dodaje i zaposlenike iz konzultantskog poduzeća te oni obavještavaju direktoricu o svim promjenama i svim potrebnim dopunama. Nakon ulaska u Sustav konzultantsko poduzeće započinje s pisanjem projektne prijave. Kod pisanja projektne prijave bilo je potrebno detaljno opisati koji su ciljevi projekta te na što će se konkretno trošiti dodijeljeni novac. Oba promatrana poduzeća angažirala su konzultantsko poduzeće kao pomoć kod pripreme projektne prijave. Ispitanica iz poduzeća Mikronis navodi kako je navedeno poduzeće također u sustav e-Fondovi morala dodati zaposlenike iz konzultantskog poduzeća. Nakon što su saznali da su im odobrena sredstva oba poduzeća morala su otvoriti dodatan račun na koji će sredstva biti dodijeljena kako bi se osigurano da se sredstva troše isključivo na stavke koje su bile navedene u projektnoj prijavi. Poduzeće Zel-Cos navodi kako su bili obvezni provoditi javnu nabavu te navodi kako je planiranje i priprema javne nabave najzahtjevniji dio projekta.

6.5. Implikacije za poduzetničku praksu

Republika Hrvatska je među lošijim zemljama Europske unije što se tiče povlačenja sredstva iz EU fondova i programa. U ovom poglavlju bit će navedene i opisane najčešće pogreške poduzetnika kod pripreme i provedbe EU projekata, te dio koji poduzetnicima stvara najveće prepreke. Nastojat će se vidjeti koji su problemi kod apliciranja na natječaje te zašto poduzetnici nisu spremni na izradu velikih projekata.

Ispitanica Emilija Stručić navodi kako prilikom same pripreme i prijave projekata poduzetnici vrlo često imaju nerealna očekivanja, odnosno nisu u stanju jasno definirati što je ono što bi oni radili. Naime, Europski projekti i pravila provođenja europskih projekata su takvi da je definiran određen kriterij i da se moraju definirati outputi koji će biti rezultat tog projekta. Navodi kako se vrlo često događa da poduzetnici vide da je to jedna složena i kruta struktura gdje se moraju strogo držati pravila, onda to njima najčešće predstavlja problem. Druga najveća implikacija za poduzetnika je ta da sam taj proces odnosno vođenje projekta nekima od njih stvara probleme zato što nisu navikli na tako strogu administraciju. Emilija Stručić smatra kako poduzetnici još nisu svjesni kako EU projekti nisu ni približno slični kreditima koje daju poslovne banke, te dolazi do negodovanja poduzetnika jer ako se jedna njihova projektna ideja ne uklapa u nešto što je trenutno raspisano tada odustaju od toga. Ispitanica smatra kako nedostaje discipline i shvaćanja da europski novac služi tome da se poboljša situacija poduzetnicima u cijeloj Europi, a ne samo jednog konkretnog poduzetnika. Ispitanica Emilija Stručić navodi kako se na natječaje odaziva malo poduzetnika prvenstveno zato što su natječaji loše programirani od strane institucija koje su zadužene kao provedbena tijela. S druge strane smatra da je problem jednog općeg nepovjerenja građana, a pogotovo poduzetnika u institucije.

Ispitanica iz poduzeća Zel-Cos d.o.o. navodi kako je najzahtjevniji dio bila provedba javne nabave. Naime, natječaj je bio strukturiran na način da je bilo potrebno javno raspisati natječaj za nabavu sve potrebne informatičke opreme koja je bila navedena u projektnoj prijavi. Ispitanica iz poduzeća Mikronis d.o.o. navodi kako smatra da je najveći problem u nedostatku vremena i novaca. Naime, prilikom pisanja projektne prijave poduzetnik mora osigurati financijska sredstva za izvođenje projekta koja će mu kasnije biti refundirana. Tu najčešće dolazi do najveće prepreke. Poduzetnici najčešće nemaju dovoljno financijski sredstava na raspolaganju onda kada im to treba da provedu projekt.

7. Zaključak

U ovom radu prikazane su sve mogućnosti za financiranje putem fondova i programa Europske unije za mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska u novom višegodišnjem razdoblju ima mnogo potencijala za rast i razvoj poduzetništva, no mora se uzeti u obzir da je velika važnost na tome da se pametno biraju projekti koji će se financirati iz fondova i programa Europske unije. Prvenstveno se moraju odabrati projekti koji doprinose široj zajednici. Podaci Europske unije pokazuju kako su nedostatak financiranja i složeni administrativni postupci najveće prepreke novom poduzetništvu. No, upravo zbog toga Europska unija podupire poduzetnike različitim programima u okviru kojih se financiranje osigurava za male i srednje poduzetnike. Između ostalog, Europska unija donijela je različite strateške dokumente kojih se moraju pridržavati sve članice Europske unije, a u cilju olakšanja poduzimanja poduzetničkog pothvata. Iz dostupnih grafova u ovom diplomskom radu može se zaključiti da Republika Hrvatska još uvijek nije iskoristila sve mogućnosti iz dostupnih fondova i programa, no posljednjih godina napreduje u povlačenju sredstava iz proračuna Europske unije. Možemo reći da je Republika Hrvatska shvatila važnost i prilike koje se nude, te da to uvelike može pomoći u razvoju poduzetništva, ali i cijelog gospodarstva. Sve više energije i truda ulaže se u obrazovanje mladih poduzetnika koji bi u budućnosti mogli iskorištavati više prilika koje Europa nudi i na taj način pridonijet oporavku gospodarstva. Iz elaboriranih primjera iz prakse možemo zaključiti da su poduzetnici još uvijek u strahu od Europske unije jer ju smatraju velikom institucijom i smatraju da su male mogućnosti dobivanja bespovratnih sredstava. Također, poduzetnici s kojima je proveden intervju navode kako su oba koristila pomoć konzultantskih poduzeća, pa shodno tome može se reći da će posao konzultanata u Republici Hrvatskoj u budućnosti biti još traženiji. Iz provedenih intervjua autorica dolazi do zaključka da je najveći problem u tome što su malim i srednjim poduzećima sredstva nedostupna upravo iz razloga što je potrebno osigurati sredstva za provođenje projekta, odnosno poduzetnici moraju imati na raspolaganju financijska sredstva odmah. Iz provedenog intervjua autorica zaključuje kako je najveći nedostatak u hrvatskom poduzetništvu loša poduzetnička klima čiji je glavni uzrok nedostatak državne brige za male i srednje poduzetnike. Iz ovog rada može se zaključiti da se korištenje sredstava iz fondova i programa Europske unije odvija prema jasno određenim i specificiranim pravilima koje svaki poduzetnik mora poštovati.

Literatura

1. Aurora (bez dat.) Višegodišnji financijski okvir Europske unije. Preuzeto 26.2.2022. s <https://www.istra-europa.eu/visegodisnji-financijski-okvir-europske-unije-2021-2027/>
2. Čepo D. *Političke institucije Europske unije*. Plejada, Zagreb 2013.
3. European Commission (2021.) *Country data for: Croatia*. Preuzeto 15.5.2022. s <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/HR>
4. Europski fondovi (bez dat.) *Europski fond za regionalni razvoj*. Preuzeto 26.2.2022. s <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>
5. Europski fondovi (bez dat.) *Europski fond za pomorstvo i ribarstvo*. Preuzeto 26.2.2022. s <http://europski-fondovi.eu/eff>
6. Europski fondovi (bez dat.) *Kohezijski fond*. Preuzeto 26.2.2022. s <http://europski-fondovi.eu/program/kohezijski-fond>
7. Europska komisija (bez dat.) *Fond za pravednu tranziciju*. Preuzeto 15.5.2022. s <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/214/just-transition-fund-jtf->
8. Europska komisija (bez dat.) *Kohezijska politika za razdoblje 2021. - 2027*. Preuzeto 26.2.2022. s https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/
9. Europska komisija (bez dat.) *Mogućnosti financiranja za nevladine organizacije*. Preuzeto 15.5.2022. s https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding/funding-opportunities-ngos_hr
10. Europska komisija (bez dat.) *Mogućnosti financiranja za mlade*. Preuzeto 15.5.2022. s https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding/funding-opportunities-young-people_hr
11. Europska komisija (bez dat.) *Program jedinstvenog tržišta*. Preuzeto 26.2.2022. s https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/single-market-programme_hr

12. Europska komisija (bez dat.) *Proračun Europske unije*. Preuzeto 26.2.2022. s https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/benefits-eu-budget_hr
13. Europska komisija (bez dat.) *Vrste sredstava*. Preuzeto 14.5.2022. s https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/you-apply-eu-funding-beginners_hr
14. Europska komisija (bez dat.) *Tko može dobiti financijska sredstva?* Preuzeto 15.5.2022. s https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-apply/eligibility-who-can-get-funding_hr
15. Europski parlament (bez dat.) *Europski fond za regionalni razvoj*. Preuzeto 15.5.2022. s <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/95/europski-fond-za-regionalni-razvoj-efrr->
16. Europski parlament (bez dat.) *Fond za pravednu tranziciju*. Preuzeto 26.2.2022. s <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/214/just-transition-fund-jtf->
17. Europski parlament (2021.) *Europski socijalni fond plus*. Preuzeto 15.5.2022. s https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_2.3.2.pdf
18. Europski strukturni i investicijski fondovi (bez dat.) *Programi Europske unije*. Preuzeto 26.2.2022. s <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/>
19. Europski strukturni i investicijski fondovi (bez dat.) *Operativni programi Republike Hrvatske*. Preuzeto 26.2.2022. s <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/eu-fondovi-2021-2027/operativni-programi-republike-hrvatske-2021-2027/>
20. Europska unija (bez dat.) *Prihodi*. Preuzeto 26.2.2022. s https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/budget/revenue_hr
21. Europska unija (2014.) *Poduzetništvo 2020.: plan za poticanje poduzetničkog potencijala Europe u tri koraka*. Preuzeto 10.5.2022. s https://eurlex.europa.eu/summary/HR/190102_1
22. Hrvatska udruga poslodavaca (2012.) *Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj*. Preuzeto 26.2.2022. s http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Prakticni-vodic-za-korisnike-EU-fondova_web.pdf

23. Huđek I., Širec K., *Razvoj poduzetničkog potencijala kroz obrazovanje za poduzetništvo u EU*. Institut za poduzetništvo i menadžment malih poduzeća, Sveučilište u Mariboru, 2019.
24. Jakovac P., Maljković B. *Korištenje sredstava pretpristupnih fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj*. Ekonomski pregled, 2010.
25. Jovančević R. *Ekonomski učinci globalizacije i Europska unija*. Merkon promed d.o.o. Zagreb, 2005.
26. Kersan - Škabić I. *Ekonomija Europske unije*. Sveučilište Juraja Dobrile u Puli, 2015.
27. Kesner-Škreb M. (2007) *Institucije Europske unije*. Preuzeto 15.5.2022. s <http://www.ijf.hr/pojmovnik/institucije.htm>
28. Kesner-Škreb M. (2007) *Lisabonska strategija*. Preuzeto 15.5.2022. s <http://www.ijf.hr/pojmovnik/lisabon.htm>
29. Kutnjak G. *Europska unija u funkciji poticanja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva*. Sveučilište u Rijeci, 2010.
30. Mikronis (bez dat.) *O nama*, Preuzeto 10.3.2022. s <https://www.mikronis.hr/web/o-nama/59/>
31. Ministarstvo znanosti i obrazovanja (bez dat.) *Obzor Europa*. Preuzeto 26.2.2022. s <https://www.obzoreuropa.hr/obzor-europa/uvod>
32. Omodi R., Munevati J., Nappini F., Soeltenfuss J. (2005) *Vodič kroz fondove Europske unije*. Preuzeto 26.2.2022. s <https://www.mreza-mira.net/wp-content/uploads/Vodic-kroz-fondove-Evropske-unije.pdf>
33. Organizacija za građanske inicijative (2013) *EU fondovi za sve*. Preuzeto 26.2.2022. s <http://europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/EU%20fondovi%20za%20sve.pdf>

34. Portal o Europskim fondovima (bez dat.) *Europski socijalni fond plus*. Preuzeto 26.2.2022. s <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-socijalni-fond-plus/?from=998>
35. Rančić N. i Pilipović O. *Sustav financiranja Europske unije i njegov utjecaj na gospodarski razvoj Hrvatske*. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2015.
36. Razvojna agencija Daruvar (2020) *Poduzetništvo i EU fondovi*. Preuzeto 15.5.2020. s <https://rada.hr/poduzetnistvo-i-eu-fondovi/>
37. Središnja agencija za financiranje i ugovaranje (2014) *Završetak pretpripravnog programa ISPA u Republici Hrvatskoj*. Preuzeto 10.5.2022. s <https://www.safu.hr/hr/novosti/zavrsetak-pretpripravnog-programa-ispa-u-republici-hrvatskoj>
38. Tempo savjetovanje (bez dat.) *Izravno i neizravno upravljanje financiranjem EU*. Preuzeto 14.5.2022. s <https://temposavjetovanje.hr/izravno-i-neizravno-upravljanje-financiranjem-eu/>
39. Vlada Republike Hrvatske (Bez dat.) *Program PHARE*. Preuzeto 15.5.2022. s <https://udruge.gov.hr/istaknute-teme/programi-eu-za-razvoj-civilnog-drustva/phare/135>
40. Vodič kroz sredstva EU-a (2017) Preuzeto 14.5.2022. s https://centar.ba/upload/documents/BFC/4.Projekti_EU_USAID_UNDP/3.Vodici_za_programe_EU.%20Vodici%20za%20programe%20EU/3.4.Vodic_kroz_EU_sredstva.pdf
41. Vuković K. *Mala i srednja poduzeća u Europskoj uniji*. Fakultet organizacije i informatike u Varaždinu, 2012.
42. Zel-Cos (bez dat.) *O nama*, Preuzeto 10.3.2022. s <https://zel-cos.hr/hr/o-nama>

Popis tablica

Tablica 1: Vrste i opis aktivnosti te iznos kontribucije za financiranje iz programa Obzor Europa	20
Tablica 2: Tip aktivnosti i teme karakteristične za pojedine tipove organizacija	29
Tablica 3: Iznos alokacije iz ESI fondova za razdoblje od 2014. - 2020. godine za Republiku Hrvatsku.....	37
Tablica 4: Iznos alokacije iz ESI fondova za razdoblje od 2021. do 2027. na razini Europske unije	39
Tablica 5: Iznos planiranih, dogovorenih i potrošenih sredstava iz EU fondova u razdoblju od 2015. do 2021. godine za Republiku Hrvatsku	40
Tablica 6: Iznos alokacije za države članice iz ESI fondova za razdoblje od 2014. do 2020. godine.....	42
Tablica 7: Prikaz raspoloživih sredstava iz ESI fondova prema državi članici i fondu za programsko razdoblje 2014. - 2020. godine	44

Popis slika

Slika 1: Raspodjela dodijeljenih sredstava iz ESI fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. do 2020. godine po temama (Izvor: European Commission, Country data for Croatia, 2023.)	38
Slika 2: Odnos planiranih, dogovorenih i potrošenih sredstava iz fondova Europske unije u razdoblju od 2015. do 2021. godine (Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)	41
Slika 3: Prikaz raspoloživih sredstava iz ESI fondova prema državi članici i fondu za programsko razdoblje 2014. - 2020. godine (Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021)	45
Slika 4: Stope ukupno ugovorenih i isplaćenih ESI sredstava prema državama članicama do 24.2.2022. godine (Izvor: Vlastita izrada prema European Commission, 2021).....	46

Prilozi

Prilog 1. Vodič za intervju s poduzetnikom

1. Uvod   - Predstavljanje uz zahvalu za izdvojeno vrijeme za provedbu intervjua- Davanje informacija sugovorniku o temi i cilju istraživanja- Dogovor oko snimanja intervjua- Dogovor oko povjerljivosti informacija
2. Osnovne informacije o poduzeću   - Informacije o ispitaniku (pozicija u poduzeću, vrijeme rada u poduzeću, stupanj obrazovanja)- Kratak opis djelatnosti poduzeća- Broj zaposlenih u poduzeću
3. Proces pripreme projektne prijave   - Na koji način saznajete za dostupan natječaj za financiranje?- Jeste li svoju projektnu ideju razvili ranije pa je kasnije prilagođavali uvjetima natječaja ili ste prvo dobili informacije o natječaju pa tada razvijali ideju?- Tko je iz poduzeća sudjelovao u procesu sastavljanja projektne prijave?- Je li poduzeće samo ili uz pomoć konzultantskog poduzeća pripremao projektnu prijavu?- Je li natječaj imao neke specifične uvjete koje ste Vi kao poduzeće morali ispuniti prije same prijave na natječaj? (dobit prethodnih godina, pokazatelji poslovanja, financijski pokazatelji)- Koje elemente je imala Vaša projektna prijava?- Koliko je vremenski trajala priprema projektne prijave?- Koji je korak u pripremi projektne prijave bio najzahtjevniji i tražio najviše vremena?
4. Proces realizacije projekta   - Koliki dio ukupne investicije je bio financiran iz fonda/programa?- Kakva je bila dinamika pritjecanja potpore?- Koje su obveze poduzeća nakon završetka projekta? Kolika je bila održivost projekta?- Koliko nakon završetka projekta ste imali obvezu izvještavati o postignutim rezultatima?- Je li poduzeće moralo izvještavati o svim troškovima u projektu, ako da koje institucije?- Je li u Vašem slučaju bilo odstupanja od projektne prijave?- Na koje ste konkretne aktivnosti trošili dodijeljena sredstva?- Na koje ste administrativne prepreke naišli tijekom pripreme i provedbe projekta?

5. Osobno mišljenje ispitanika

- Smatrate li da je proces pripreme i same realizacije projekta kompliciran?
- Smatrate li da poduzeća mogu sama pripremiti projektne prijave ili je nužno tražiti konzultantsku pomoć?
- Smatrate li da su mala i srednja poduzeća dovoljno informirana o mogućnostima koja im se nude kroz sredstva iz fondova Europske unije i općenito bespovratnim sredstvima?
- Smatrate li da u Republici Hrvatskoj ne postoji dovoljno odgovarajućih natječaja?
- Po Vašem mišljenju što bi Republika Hrvatska mogla napraviti da bi više poduzetnika bilo informirano o mogućnostima i da bi se proces prijave pojednostavio?

6. Zaključaj intervjua

- Zahvala sugovorniku na pruženim informacijama

Prilog 2. Vodič za intervju s konzultanticom za EU fondove

1. Uvod

- Predstavljanje
- Informacije o svrsi istraživanja
- Dogovor oko povjerljivosti informacija

2. Informacije o ispitaniku

- Koja je vaša pozicija u poduzeću?
- Koje su Vaše odgovornosti na radnom mjestu?
- Koliko dugo radite na ovoj poziciji?
- Na koliko ste projekata do sada radili?
- U kojem području imate najviše iskustva? (razvoj poduzetništva, infrastruktura, veliki infrastrukturni projekti, projekti za novoosnovana poduzeća...)

3. Informacije o pripremi projekta

- Koliko u prosjeku traje priprema projektne prijave za apliciranje na natječaj?
- Koje su najčešće pogreške malih i srednjih poduzeća u procesima pisanja i provedbe EU projekata?
- Koji dio projektne prijave poduzetnicima stvara najveće prepreke?
- Možete li ukratko opisati proces pripreme projektne prijave?
- Koje su sve informacije potrebne poduzetniku prilikom pripreme projektne prijave?

4. Implikacije za poduzetničku praksu

- Smatrate li da su mali i srednji poduzetnici dovoljno informirani o mogućnostima koje im se nude putem sredstava iz fondova i programa Europske unije?
- Očekujete li da će posao konzultanata za pisanje i provedbu EU projekata u budućnosti biti još traženije?
- Smatrate li da mali i srednji poduzetnici mogu sami sastaviti projektnu prijavu ili je nužno tražiti pomoć konzultanata?
- Na koje načine bi se moglo građane Republike Hrvatske upoznati s fondovima i programima Europske unije?
- Smatrate li da u Republici Hrvatskoj postoji dovoljno adekvatnih natječaja?
- Po Vašem mišljenju koji je najveći razlog zašto je Republika Hrvatska među lošijim zemljama u povlačenju sredstava iz fondova i programa Europske unije?
- Što bi poručili poduzetnicima koji razmišljaju o apliciranju na natječaj za neki od fondova ili programa Europske unije?
- Smatrate li da Republika Hrvatska otvara natječaje koji nisu prikladni za poduzetnike nego se više orijentiraju na infrastrukturne projekte?

5. Zaključaj intervjua

- Zahvala intervjuiranoj osobi

Prilog 3. Transkript intervjua s prvim poduzetnikom

Katarina: Dobar dan još jednom. Na početku bih Vam se zahvalila što ste izdvojili vrijeme za ovaj intervju, budući da mi je potreban u okviru pisanja diplomskog rada na temu „Uloga fondova za poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj“. Dakle glavni cilj ovog intervjua je saznati nešto više o Vama, Vašem poslu, o Vašem poduzeću će detalje oko provedbe i pripreme projektne prijave za natječaj.

Marjana: Dobar dan.

Katarina: Evo za početak možete se ukratko predstaviti, te reći koja je Vaša pozicija u poduzeću te koliko dugo radite na ovoj poziciji?

Marjana: Trenutno radim na poziciji voditelja financija. Od samog početka moje karijere radim u ovom poduzeću. Na početku sam radila na pomoćnim poslovima u odjelu financija, a sada sam već 5 godina na mjestu voditeljice financija.

Katarina: Možete li ukratko opisati djelatnost poduzeća?

Marjana: Poduzeće Mikronis je isporučitelj računala i opreme te ovlaštenu servis. U fokusu djelovanja poduzeća su stolna i prijenosna računala, serveri, računalne komponente, računalna periferija, tablet računala i pametni telefoni.

Katarina: Koliko je zaposlenih u poduzeću?

Marjana: Trenutno je zaposleno 25 ljudi u poduzeću.

Katarina: Na koji način saznajete za dostupan natječaj za financiranje?

Marjana: Osoblje koje radi u financijama zaduženo je za praćenje portala javne nabave, Brefing e servisi i to je portal koji prati web stranice naručitelje s jednostavnom bagatelnom nabavom, uključuje EI objave javne nabave i narodne novine. Za ovaj natječaj saznali smo preko portala javne nabave.

Katarina: Jeste li svoju projektnu ideju razvili ranije pa je kasnije prilagođavali uvjetima natječaja ili ste prvo dobili informacije o natječaju pa tada razvijali ideju?

Marjana: Pa ovdje se zapravo radi o vaučeru koji se dodjeljivalo malim i srednjim poduzetnicima. Radi se o vaučerima za MSP-ove, a naš projekt bio je „Jačanje konkurentnosti kroz napredna mrežna rješenja“. Ideju smo zapravo razvili kasnije. To je bio novac koji su mogli koristiti mali i srednji poduzetnici u bilo koju svrhu. Mi smo taj novac uložili u izgradnju nove web stranice kako bi poboljšali sustav web prodaje. Vaučer je bio višenamjenski moglo se je birati u koje namjene ćemo koristiti novce a mi smo odabrali poboljšanje web prodaje.

Katarina: Tko je iz poduzeća sudjelovao u procesu sastavljanja projektne prijave?

Marjana: Prilikom pisanja projektne prijave angažirali smo konzultantsko poduzeće Avelant. Ljudi iz tog konzultantskog poduzeća su vodili cijeli projekt i obavještavali nas o svim novim informacijama i svemu što je bilo potrebno dostaviti od dokumentacije.

Katarina: Je li natječaj imao neke specifične uvjete koje ste Vi kao poduzeće morali ispuniti prije same prijave na natječaj? Poput dobiti prethodnih godina i sl.

Marjana: Na stranicama eFondovi bio je objavljen dokument u kojem je bilo navedeno tko je sve prihvatljivi korisnik i koje su prihvatljive aktivnosti. U ovom slučaju poduzeće je trebalo biti NKD područje J Informacije i komunikacije. Nadalje, prijavitelj je morao biti mikro, mali ili srednji poduzetnik. Jedna od prihvatljivih aktivnosti podrazumijevale su izradu ili unapređenje poslovne web stranice. U tu svrhu smo mi i pisali projektnu prijavu.

Katarina: Koje elemente je imala Vaša projektna prijava?

Marjana: Na stranicama e-fondovi bio je objavljen vaučer kojeg su prijavitelji trebali ispuniti koji je bio jedan od prijavnih obrazaca. Tamo su trebale biti navedene neke osnovne informacije o poduzeću kao što je ima, adresa, djelatnost, OIB i slično. Nakon toga se je pisala projektna prijava. Trebalo je navesti cilj projekta. U našem slučaju cilj je bio osigurati vidljivost proizvoda tvrtke Mikronis izradom mrežne stranice koja slijedi suvremene standarde IK tehnologije. Rezultat projekta bila je nova, višejezična mrežna stranica čime se omogućio proboj brenda Avenio na tržištu EU te rast prihoda od izvoda. Ja se ne sjećam baš nekih specifičnih detalja jer je to sve bilo na konzultantskom poduzeću.

Katarina: Koliko je vremenski trajala priprema projektne prijave?

Marjana: Pa sama priprema projektne prijave trajala je okvirno šest mjeseci.

Katarina: Koji je korak u pripremu projektne prijave bio najzahtjevniji i tražio najviše vremena?

Marjana: Pa ne mogu reći da je jedan od njih bio najzahtjevniji. U našem slučaju je većinu toga odradilo konzultantsko poduzeće pa mi nismo imali previše obaveza. Ali da smo sami izrađivali projektnu prijavu smatram da bi nam najzahtjevnije bilo praćenje svih traženih nadopuna te samo korištenje sustavom preko kojeg se odvijala razmjena komunikacije.

Katarina: Koliki dio ukupne investicije je bio financiran iz fonda/ programa?

Marjana: Mi smo na raspolaganje dobili 100.000 kuna dok je ukupna vrijednost investicije bila 187.250 kuna.

Katarina: Kakva je bila dinamika pritjecanja potpore?

Marjana: Sva sredstva od 100.000 kn dobili smo odjednom i to nakon što smo izradili web stranicu.

Katarina: Koje su obveze poduzeća nakon završetka projekta? Kolika je bila održivost projekta?

Marjana: U našem slučaju nije bilo previše obaveza nakon završetka projekta. Sjećam se da smo morali priložiti račun i izvod da smo platili poduzeću koje nam je izgradilo web stranicu. Nakon toga nije bilo nikakvih obaveza. Nakon što smo priložili račun i izvod tada smo dobili uplatu sredstava.

Katarina: Je li poduzeće moralo izvještavati o svim troškovima u projektu, ako da koje institucije?

Marjana: Da, poduzeće je dužno izvještavati o svim troškovima na projektu. U našem slučaju radilo se samo o troškovima izrade web stranice i troškovima konzultantskog poduzeća. Izvještavanje se odvijalo preko sustava e-Fondovi gdje se poduzeće na početku projekta prijavilo i tamo su se objavljivale sve tražene dokumentacije.

Katarina: Je li u Vašem slučaju bilo odstupanja od projektne prijave?

Marjana: Nije.

Katarina: Na koje ste konkretne aktivnosti trošili dodijeljena sredstva?

Marjana: Samo na izradu nove web stranice.

Katarina: Na koje ste administrativne prepreke naišli tijekom pripreme i provedbe projekta?

Marjana: Ne sjećam se da je bilo nekih ozbiljni problema i prepreka. Kroz cijeli postupak nas je vodilo konzultantsko poduzeće pa mi nismo imali previše obaveza i problema oko same pripreme dokumentacije.

Katarina: Smatrate li da je proces pripreme i same realizacije projekta kompliciran?

Marjana: U našem slučaju nije bio previše kompliciran.

Katarina: Smatrate li da poduzeća mogu sama pripremiti projektne prijave ili je nužno tražiti konzultantsku pomoć?

Marjana: Pa ne bi rekla da je nužno ali svakako bi svakom poduzeću preporučila da zatraži pomoć konzultantskog poduzeća. Potrebno je biti zaista stručan i svakodnevno pratiti stranicu e-Fondovi kako bi na vrijeme saznali o svim promjenama i potrebnoj dokumentaciji.

Katarina: Smatrate li da su mala i srednja poduzeća dovoljno informirana o mogućnostima koja im se nude kroz sredstava iz fondova i programa Europske unije i općenito bespovratnim sredstvima?

Marjana: Pa moram priznati da nisam baš stručna u ovom području i ne pratim toliko ovo područje. Ja bih rekla da jesu, ali naravno da uvijek postoji mjesta za napredak i za dodatno informiranje. Smatram da većina poduzetnika još uvijek ima strah prema promjenama i nekim novim pothvatima pa smo iz tog razloga još uvijek loši u tom području.

Katarina: Smatrate li da u Republici Hrvatskoj ne postoji dovoljno odgovarajućih natječaja?

Marjana: Smatram da bi trebalo biti više natječajja koji bi bili orijentirani upravo na male i srednje poduzetnike, obrtnike, mala obiteljska poljoprivredna poduzeća i slično. Smatram da je njim pomoć najpotrebnija kako bi se razvili i proširili svoje poslovanje.

Katarina: Po Vašem mišljenju što bi Republika Hrvatska mogla napraviti da bi više poduzetnika bilo informirano o mogućnostima i da bi se proces prijave pojednostavio?

Marjana: Smatram da bi se trebalo orijentirati na to da se malim i srednjim poduzetnicima olakša pristup i pojednostavi im se sam proces prijave.

Katarina: Zahvaljujem se što ste izdvojili vrijeme da mi odgovorite na pitanja.

Prilog 4. Transkript intervjua s drugim poduzetnikom

Katarina: Dobar dan još jednom. Na početku bih Vam se zahvalila što ste izdvojili vrijeme za ovaj intervju, budući da mi je potreban u okviru pisanja diplomskog rada na temu „Uloga fondova za poticanje poduzetništva u Republici Hrvatskoj“. Dakle glavni cilj ovog intervjua je saznati nešto više o Vama, Vašem poslu, o Vašem poduzeću te detalje oko provedbe i pripreme projektne prijave za natječaj.

Voditeljica financija: Dobar dan.

Katarina: Evo za početak možete se ukratko predstaviti, te reći koja je Vaša pozicija u poduzeću te koliko dugo radite na ovoj poziciji?

Voditeljica financija:

Katarina: Možete li ukratko opisati djelatnost poduzeća?

Voditeljica financija: Poduzeće Zel-cos bavi se prvenstveno servisiranjem informatičke opreme, ali i održavanjem sustava poput postavljanja domena, održavanje sustava, postavljanja video nadzora i slično.

Katarina: Koliko je zaposlenih u poduzeću?

Voditeljica financija: Trenutno je zaposleno oko 57 ljudi u našem poduzeću.

Katarina: Na koji način saznajete za dostupan natječaj za financiranje?

Voditeljica financija: Mi smo za natječaj saznali preko sustava e-fondovi. Mi smo zapravo imali problem koji smo željeli riješiti i tražili smo neku vrstu potpore odnosno financiranja pa smo na taj način i saznali za otvoren natječaj.

Katarina: Jeste li svoju projektnu ideju razvili ranije pa je kasnije prilagođavali uvjetima natječaja ili ste prvo dobili informacije o natječaju pa tada razvijali ideju?

Voditeljica financija: Prvo smo imali ideju. Projektna ideja bila je poboljšanje poslovnog procesa za prelazak na novi software. Naš problem bio je to što smo imali puno excel tablica koje su bile nepregledne i teške za korištenje i snalaženje u njima. Naš cilj je bio uvesti ERP sustav, odnosno novo programsko rješenje.

Katarina: Tko je iz poduzeća sudjelovao u procesu sastavljanja projektne prijave?

Voditeljica financija: Za sastavljanje projektne prijave angažirali smo konzultantsko poduzeće koje nam je pomoglo u cijelom procesu sastavljanja projekta. S konzultantskim poduzećem komunicirala je direktorica poduzeća. To je funkcioniralo na način da je konzultantsko poduzeće preko Sustava pratilo što je sve potrebno od dokumentacije te je o tome obavještavalo našu direktoricu.

Katarina: Je li natječaj imao neke specifične uvjete koje ste Vi kao poduzeće morali ispuniti prije same prijave na natječaj? Poput dobiti prethodnih godina i sl.

Voditeljica financija: Jedna od uvjeta bila je da poduzeće posluje s dobiti u prethodne tri godine. Što se tiče prihvatljivih aktivnosti koje je projektna prijava morala imati to su bile izrada, razvoj ili nabava IKT poslovnih rješenja namijenjenih optimiziranju poslovanja, poslovnih procesa i proizvodnje.

Katarina: Koliko je vremenski trajala priprema projektne prijave?

Voditeljica financija: Proces pripreme trajao je okvirno godinu dana

Katarina: Koji je korak u pripremi projektne prijave bio najzahtjevniji i tražio najviše vremena?

Voditeljica financija: Mogu reći da je najzahtjevnije bilo planiranje i priprema javne nabave. Odnosno nabava informatičke opreme koja je trebala biti uključena u projekt.

Katarina: Koliki dio ukupne investicije je bio financiran iz fonda/ programa?

Voditeljica financija: Ukupna vrijednost projekta bila je 2.149.158 kuna, dok je iznos bespovratnih sredstava iznosio 926.007 kuna.

Katarina: Kakva je bila dinamika pritjecanja potpore?

Voditeljica financija: Objava natječaja je bila 2018. godine, a mi smo isplatu dobili tek prošle godine. Dio novca smo dobili 2020. odnosno u tri navrata po 4.599 kn. Za izradu dokumentacije EU financira 62% izrade dokumentacije za pripremu projekta, ali glavninu iznosa smo dobili prošle godine i to u iznosu od 80.000 kn.

Katarina: Koje su obaveze poduzeća nakon završetka projekta? Kolika je bila održivost projekta?

Voditeljica financija: Jedna od naših prvih obaveza bila je otvaranje novog računa u banci na koji će nam biti uplaćena potpora. Na taj način je i osigurano da se sredstva troše samo u svrhu na koju su sredstva namijenjena. Nakon toga trebali smo dostavljati sve račune od troškova koje smo imali u projektu. Na primjer trebali smo dostavljati kartice dobavljača od poduzeća koje nam je pružalo instalaciju softvera, poduzeće koje nam je izradilo projektnu dokumentaciju, poduzeće od kojeg smo nabavili računalnu opremu i slično. Nadalje, bilo je potrebno dostaviti konto karticu osnovnih sredstava, našu bruto bilancu i karticu dugotrajne imovine. Svu tu dokumentaciju dostavljali smo preko portala Strukturni fondovi.hr. To je portal u kojem je bilo navedeno što je sve potrebno dostaviti i koji je rok za dostavu dokumentacije.

Katarina: Koliko nakon završetka projekta ste imali obvezu izvještavati o postignutim rezultatima?

Voditeljica financija: Nakon što smo mi prijavili projekt povremeno smo imali obvezu nadopuniti neku određenu dokumentaciju. Svaki put kada smo imali neki završni račun trebali smo poslati godišnji financijski izvještaj. Odnosno na kraju poslovne godine slali smo sve godišnje izvještaje.

Katarina: Je li poduzeće moralo izvještavati o svim troškovima u projektu, ako da koje institucije?

Voditeljica financija: Vlasnica poduzeća je dodala ljude iz konzultantskog poduzeća u taj sustav i oni su se brinu o tome je li sva dokumentacija uploudana u sustav.

Katarina: Je li u Vašem slučaju bilo odstupanja od projektne prijave?

Voditeljica financija: Nije bilo nikakvih specifičnih odstupanja.

Katarina: Na koje ste konkretne aktivnosti trošili dodijeljena sredstva?

Voditeljica financija: Priprema dokumentacije, nabava informatičke opreme, usluge instalacije informatičke opreme i uvođenje novog programskog rješenja. Odnosno trošili smo na sve ono što je bilo navedeno u projektnoj prijavi jer nam nije ni bilo dopušteno da sredstva trošimo u neku drugu svrhu.

Katarina: Na koje ste administrativne prepreke naišli tijekom pripreme i provedbe projekta?

Voditeljica financija: Nama je najveći problem bio ulazak u Sustav e-fondova. Bilo je potrebno malo više vremena da se snađemo u potpuno novom sustavu. A što se tiče administrativnih prepreka, većinu toga nam je pripremalo konzultantsko poduzeće.

Katarina: Smatrate li da je proces pripreme i same realizacije projekta kompliciran?

Voditeljica financija: Smatram da ako neko se poduzeće prvi put upušta u takvo što vjerojatno će mu biti komplicirano i stresno. Nama je najviše komplikacija stvarao ulazak u Sustav e-fondovi gdje smo se prvo trebali snaći u potpuno novom sustavu, no konzultantsko poduzeće nam je izuzetno olakšalo snalaženje u tom Sustavu.

Katarina: Smatrate li da poduzeća mogu sama pripremiti projektne prijave ili je nužno tražiti konzultantsku pomoć?

Voditeljica financija: Smatram da zapravo i mogu sama, no tada je potrebno uložiti puno više truda i vremena. Potrebno je imati puno obrazovanih ljudi koji će se baviti time i koji će razumjeti što se sve traži od njih.

Katarina: Smatrate li da su mala i srednja poduzeća dovoljno informirana o mogućnostima koja im se nude kroz sredstava iz fondova i programa Europske unije i općenito bespovratnim sredstvima?

Voditeljica financija: Smatram da nisu dovoljno upoznata s time. Smatram da mali i srednji poduzetnici imaju strah od svih administrativnih komplikacija i smatraju da time samo gube vrijeme. Naša država bi trebala upoznati naše poduzetnike sa svim mogućnostima i pružiti im potporu.

Katarina: Smatrate li da u Republici Hrvatskoj ne postoji dovoljno odgovarajućih natječaja?

Voditeljica financija: Smatram da ima ali poduzetnici su ti koji prvo moraju imati ideju za projekt i za poboljšanje poslovanja, a nakon toga istraživati o tome koje su potencijalne mogućnosti o financiranju.

Katarina: Hvala Vam. Zahvaljujem se što ste izdvojili vrijeme da mi odgovorite na pitanja.

Prilog 5. Transkript intervjua s konzultanticom za EU fondove

Katarina: Dobar dan još jednom. Na početku bih Vam se zahvalila što ste izdvojili vrijeme za ovaj intervju, budući da mi je potreban u okviru pisanja diplomskog rada na temu „Uloga fondova za poticanje poduzetništva u Republici

Hrvatskoj“. Dakle glavni cilj ovog intervjua jest saznati nešto više o Vama i o Vašem poslu te saznati Vaše osobno mišljenje o ovoj temi.

Emilija: Dobar dan!

Katarina: Možete se na početku predstaviti i reći koja je Vaša pozicija u Tehnološkom parku?

Emilija: Ja sam Emilija Stručić i 15 godina sam konzultantica za EU fondove i financije u Tehnološkom parku u Varaždinu.

Katarina: Koje su Vaše odgovornosti na radnom mjestu?

Emilija: Moja odgovornost je priprema i provedba EU projekata, druga odgovornost je mentoriranje stanara ovog Tehnološkog parka. Dakle, Tehnološki park je poduzetnička potporna institucija koja u svojoj djelatnosti uključuje i inkubacijski proces i prostor za poduzeća iz područja IT sektora, kreativnoj industriji i općenito poduzeća koja su u mogućnosti stvoriti poslovanje koje će pridonijeti nekakvoj dodanoj vrijednosti.

Katarina: Na koliko ste projekata radili do sada?

Emilija: Od prilike 25

Katarina: U kojem području imate najviše iskustva? Jesu li to projekti za razvoj poduzetništva, infrastrukturne projekte ili za novoosnovana poduzeća?

Emilija: I jedna i druga. Radila sam i na infrastrukturnim projektima. Većina projekata kojima se mi bavimo radi se o podršci poduzetništva. Bilo da se radi o podršci start-up zajednici, podršci studentima, žensko poduzetništvo, kreativno poduzetništvo i socijalno odnosno društveno poduzetništvo.

Katarina: Što se tiče samih projekata za Europsku uniju koliko u prosjeku traje priprema jedna projektne prijave?

Emilija: To ovisi o složenosti same projektne prijave ali možemo reći da se jedna projektne prijava priprema od mjesec dana do tri mjeseca.

Katarina: Koje su najčešće pogreške malih i srednjih poduzeća u procesu pisanja i provedbe EU projekata i koji dio njima stvara najveći problem?

Emilija: Većina malih i srednjih poduzeća zapravo još nije ni svjesna potencijala europskih projekata koji im se nudi. Mislim da je to iz razloga što mala i srednja poduzeća većinom nemaju povjerenja u institucije a i Europsku uniju doživljavaju kao jednu veliku instituciju. Međutim prilikom same pripreme i prijave projekata mislim da vrlo često poduzetnici imaju nerealna očekivanja, odnosno nisu u stanju jasno definirati što je ono što bi oni radili. Naime Europski projekti i pravila provođenja europskih projekata su takva da je definiran određeni kriterij i da se moraju definirati outputi koji će biti rezultat tog projekta. Vrlo često kada poduzetnici vide da je to jedna, uvjetno rečeno, kruta struktura gdje se oni strogo moraju držati pravila, onda to njima najčešće predstavlja problem. Druga stvar je da sam taj proces odnosno vođenje projekta nekima od njih stvara probleme zato što nisu navikli na takvu strogu administraciju.

Katarina: Možete ukratko opisati proces pripreme projektne prijave za EU projekte?

Emilija: Pa prije sve uvijek je na početku potrebno jako dobro proučiti projektne dokumentaciju. Da bi se vidjelo tko su prihvatljivi prijavitelji i u skladu s tim i prihvatljivi partneri, koji je financijski obim koji je moguće pokriti iz projekta, zatim koji je obim sufinanciranja jer većina projekata financira od 50 do 75% traženih sredstava za provođenje projekata. Rijetki su oni koji se financiraju sa 100%. Zatim potrebno je vidjeti koje su prihvatljive aktivnosti i koji su prioriteti koji se trebaju riješiti tim projektom. To je prvo što treba dobro proučiti. Nakon toga treba definirati što želi osoba koja se prijavljuje za natječaj, odnosno koji se problem rješava tim projektom. To može biti problem rješavanja nezaposlenosti, nedovoljne educiranosti, problem energetske učinkovitosti, nabavka novih strojeva, proširenje kapaciteta poduzeća i sl. Potrebno je vidjeti što zapravo poduzeće želi postići tim projektom i onda vidjeti je li to u skladu s prioritetima projekta i prihvatljivim aktivnostima koje će se financirati na projektu. Nakon toga treba dobro definirati aktivnosti, odnosno moramo točno znati koje ćemo aktivnosti provoditi i kojim redoslijedom, koji su nam resursi potrebni za pojedine

aktivnosti i koliki će biti troškovi provođenja pojedine aktivnosti. Zatim se naravno piše projektna prijava. Projektna prijava se uvijek sastoji od nekakvog objašnjenja što ćemo raditi i kako, ali prvenstveno zašto ćemo to raditi, koje probleme rješavamo, koji je opći cilj i koji su specifični ciljevi. Nakon toga se mora dobro definirati budžet. I tada se ovisno o sustavu preko kojeg se projekt prijavljuje jednostavno preda projektna prijava i nakon toga ide proces evaluacije.

Katarina: I koje su onda obaveze jednog poduzetnika nakon što mu se odobre sredstva?

Emilija: Najčešće mora otvoriti neki dodatni račun i podračun na koji će ići sredstva za taj projekt, je se sredstva dobivena za projekt ne smiju trošiti ni za što drugo. Dakle moraju se trošiti strogo namjenski. Zatim potrebno je napraviti projekti tim koji će voditi taj projekt i da se odredi koji će postotak svog radnog vremena osobe provoditi radom na projektu. Zatim treba vidjeti zahtijeva li projekt provođenje javne nabave jer se u tom slučaju treba napraviti plan nabave i treba se voditi računa o tome da se ispoštuju svi rokovi. I naravno treba provoditi aktivnosti koje su određene. Isto tako, ukoliko je projekt financiran manje od 100% poduzetnik mora osigurati sredstva koja su potrebna da bi se zaokružila kompletna financijska konstrukcija. I naravno mora redovito pisati izvještaje koji se traže i izvještavati nadležnoj instituciji.

Katarina: Koje su sve informacije potrebne poduzetniku prilikom pripreme projektne prijave? Odnosno mora li postići neke određene financijske rezultate?

Emilija: U pravilu poduzetnik mora imati pozitivan financijski rezultat u zadnje 3 godine koje su prethodile natječaju. Mora imati dostatne kapacitete, odnosno obvezati se da će imati dostatne financijske i ljudske kapacitete da bi se projekt mogao provesti do kraja.

Katarina: Smatrate li da su mali i srednji poduzetnici dovoljno informirani o mogućnostima koje im se nude putem sredstava iz fondova i programa Europske unije?

Emilija: Pa s obzirom na činjenicu da se još uvijek malo poduzetnika prijavljuje za dobivanje sredstava ja nisam sigurna nisu li dovoljno informirani, ali očito nisu dovoljno dobro informirani. Poduzetnici vrlo često dolaze s vrlo nerealnim očekivanjima i žele riješiti neke svoje probleme koji nisu dio prioriteta koji u određenom trenutku Europska unija rješava. Naime natječaj se raspisuje da bi Europska unija riješila neke prioritete koji su se istraživanjem pokazali kao problem koji treba riješiti da bi gospodarstvo raslo. To je najčešće veliki problem našim poduzetnicima shvatiti da EU projekti nisu ni približno slični kreditima koje daju poslovne banke. I tu najčešće dolazi do negodovanja poduzetnika jer ako jedna njegova projektna ideja se ne uklapa u nešto što je trenutno raspisano tada odustaju od toga. Smatram da nedostaje discipline i shvaćanja da europski novac služi tome da se poboljša situacija poduzetnicima u cijeloj Europi, a ne samo jednog konkretnog poduzetnika i da i on mora dati svoj doprinos svom društvu.

Katarina: Republika Hrvatska je sada u novom višegodišnjem financijskom okviru dobila puno više novaca nego u prošlom. Smatrate li da će zbog toga posao konzultanata za pisanje i provođenje EU projekata biti još traženije?

Emilija: Pa mislim zapravo da hoće. Zato što u principu poduzetnici idu sami pisati projekte, međutim projektni jezik je nešto malo drugačiji od standardnog poslovnog jezika. I onda se ljudi većinom tu izgube. Mislim da je pisanje projekta timski rad. S jedne strane rad konzultanta, s druge strane rad više osoba od strane poduzetnika. U pravilu je potrebna osoba koja razumije tehnologiju, ako se radi o tehnološkom projektu, i osoba koja razumije poslovanje poduzeća.

Katarina: Smatrate li da mali i srednji poduzetnici mogu sami sastaviti projektnu prijavu ili je nužno tražiti pomoć konzultanata?

Emilija: Pa ja mislim da je preporučljivo, ne mogu reći nužno. U svakom slučaju je preporučljivo jer pisanje projekata je zahtjevan vremenski proces. Potrebno je poznavanje određenih zakonitosti, što je bitno, gdje tražiti određene informacije koje su potrebne. Vrlo često ono na čemu poduzetnici često „padaju“ što se tiče evaluacije je opisivanje relevantnosti projekta. Relevantnost projekta se gleda za određenu nacionalnu ili širu sredinu. Ta relevantnost se vrlo

često dokazuje određenim strategijama koje zapravo pokazuju da to što poduzetnik želi treba lokalnoj, nacionalnoj i europskoj zajednici. To je onaj dio koji poduzetnici vrlo često ne razumiju.

Katarina: Na koje načine bi se moglo građane Republike Hrvatske, odnosno poduzetnike moglo upoznati s fondovima i programima Europske unije?

Emilija: Postoje određene poduzetničke potporne institucije koje zaista ulažu puno vremena i truda da organiziraju razno razne predavanja, seminare i konferencije. Tako da ja mislim da oni koji su stvarno zainteresirani za nešto takvo mogu doći do informacija. Mislim da bi bilo dobro da poduzetnici malo više prate sve to što im se nudi.

Katarina: Smatrate li da u Republici Hrvatskoj postoji dovoljno adekvatnih natječaja na koje bi se mogli prijaviti mali i srednji poduzetnici?

Emilija: Moram priznati da je to jako teško reći. Velo često događa se da poduzetnici imaju jako dobre ideje koje nije moguće financirati iz trenutno raspoloživih natječaja, tako da mi je to teško reći. Bi je jedan poduzetnički fond koji je organizirana država. Taj fond je širokom krugu poduzetnika omogućavao sredstva za dosta različite aktivnosti. Mislim da bi bilo dobro da se takvi natječaji ponovno raspisuju.

Katarina: Po Vašem mišljenju koji je najveći razlog zašto je Republika Hrvatska među lošijim zemljama u povlačenju sredstava iz fondova i programa Europske unije?

Emilija: Mislim da je to u principu zbog lošeg programiranja samih natječaja od strane institucija koje su zadužena kao provedbena tijela. S druge strane mislim da je problem jednog općeg nepovjerenja građana, a pogotovo poduzetnika, u institucije. Mislim da Europska unije ima određene propise vezane uz dokumentaciju i provjere. No mislim da je najveći problem što poduzetnici nisu smatraju na provedbena tijela više idu na nekakve sankcije, a manje idu na pomoć u smislu da s poduzetnicima surađuju kao da su partneri. S druge strane mislim da razno razne afere uz određene natječaje na državnoj razini ne doprinose ugledu poduzetnicima. Većina poduzetnika misli da je razina korupcije izrazito visoka i jednostavno smatraju da im je to gubitak vremena.

Katarina: Evo došli smo do zadnjeg pitanja. Što bi poručili poduzetnicima koji razmišljaju o apliciranju na natječaj za neki od fondova ili programa Europske unije?

Emilija: Da svakako angažiraju konzultante, da imaju povjerenja u svoje konzultante i da ne odustaju. Ako jedan projekt nije prošao ne znači da neće proći drugi.

Katarina: Hvala Vam. Zahvaljujem se što ste izdvojili vrijeme da mi odgovorite na pitanja.

Emilija: Nema problema.